

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԱՐՃԱՆԻ ՉՈՅՉ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՆՆԵՐՈՒ ԲԱՐՁՐԱՍՏԻՃԱՆ ԱՅՐԵՐԸ ԵՌԱԲՈՒԻ ՄԷՋ ՅԱՐԳԵՅԻՆ ՉՈՀՈՒՄԸ ՀԱՅՈՐԴԻՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Հայաստանի Հանրապետության զինուած ուժերու կազմաւորման 27-րդ տարեդարձին առիթով, Հայաստանի Հանրապետության եւ Արցախի Հանրապետության բարձրագոյն ղեկավարութիւնները այցելեցին Եռաբլուր՝ յարգանքի տուրք մատուցելու իրենց կեանքը Հայրենիքի անկախութեան համար զոհաբերած հայորդիներուն յիշատակին: «Եռաբլուր» պանթէոն այցելեցին Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմէն Սարգստեան, վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան, Արցախի Հանրապետության նախագահ Բակո Սահակեան, ՆՕՕՏՏ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, Հայաստանի Հանրապետության Ազգային Ժողովի նախագահ Արարատ Միրզոյեան, պաշտպանութեան նախարար Դաւիթ Տօնոյեան եւ բարձրաստիճան այլ պաշտօնեաներ:

Եռաբլուրէն ներս հնչեց Հայաստանի Հանրապետության պետական քայլերգը: Բարձրաստիճան այրերը ծաղիկներ գետեղեցին սպարապետ Վազգէն Սարգսեանի, գօրավար Անդրանիկի շիրիմներուն եւ Արցախեան պատերազմին զոհուած ազատամարտիկներուն ու զինուորներուն յիշատակը յաւերժացնող յուշակոթողին դիմաց: Հնչեց նաեւ Հայաստանի Հանրապետության Զինուած Ուժերուն քայլերգը, այնուհետեւ հոգեւոր հայրէ-

Շար. Էջ 14 ➤

ՆԱՍՐԱԼԱ. «ՍՈՒՐԻԱ ԱՆԱԲԵԿՉՈՒԹԵԱՆ ԴԵՄ ԻՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ԱԽԱՐԻՆ ՄՕՏԵՅԱԾ Է»

Շաբաթ, 26 Յունուար 2019-ին, Հրճ պալլայի ընդհանուր քարտուղար սեյիտ Հասան Նասրալլա «Մայատին» պատկերասփիւռի կայանին հետ հարցազրոյց մը ունեցաւ: «Տարուան Չրոյց» խորագիրը կրող հարցազրոյցը վարեց «Մայատին» ընդհանուր տնօրէն Ղասսան պըն ժըտտօ: Հարցազրոյցին ընթացքին Նասրալլա շեշտեց, որ Սուրիա ահաբեկչութեան դէմ իր պատերազմի յաղթական աւարտին մօտեցած է:

Նասրալլա անելցուց. «Այժմ Սուրիոյ իրավիճակը, համեմատաբար 2011-ի իրավիճակին, անելի լաւ է: Ներկայիս կարելի է հաստատել, որ մօտօրէն Սուրիա մեծ յաղթանակ պիտի արձանագրէ, սուրիական բանակն ու անոր դաշնակիցները հիւսիսային Սուրիոյ ճակատամարտէն յաղթական դուրս գալու բոլոր տուեալները ունին»:

Հրճ պալլայի ընդհանուր քարտուղարը անդրադառնալով Իտլիայի իրավիճակին ըսաւ. «Սուրիոյ կառավարութիւնը նախապէս յայտնած էր, որ Իտլիայի հարցի լուծման առնչուող այլազան կողմերու առաջարկները ընդունելի են, սակայն առաջնահերթութիւնը քաղաքական լուծման պիտի տրրուի, ապա կոչ ուղղած էր թրջական իշխանութիւններուն Իտլիայի շուրջ Սոչիի համաձայնագիրով հաստատուած իրենց պարտաւորութիւնները կատարելու: Սուրիա, բնականաբար, իր հողերը ահաբեկիչներուն վերահիւրկողութեան ենթակայ պիտի չձգէ»:

Նասրալլա անդրադարձաւ նաեւ ԱՄՆ-ի ուժերուն դուրս բերման, ընդգծելով որ ամերիկեան ուժերուն Սուրիայէն հեռացումը ձախողութեան եւ պարտութեան ցուցանիշ են: Ան դիտել տուաւ, որ Իսրայելի գործակալ ահաբեկչական խմբաւորումները եւս պարտութեան մատուցանեցան:

Եգրափակելով ան յայտնեց, որ «Լիբանանի դէմ իսրայելեան յարձակում մը սանձազերծուելու պարագային, Դիմադրութիւնը իր բոլոր կարելիութիւնները պիտի օգտագործէ երկրին պաշտպանութեան համար»:

ՀՅԴ 33-ՐԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՆԱԿԸ ԱԽԱՐՏԵՅ ԻՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

24 Յունուար 2019-ին, Արցախի Հանրապետության մայրաքաղաք Ստեփանակերտի մէջ գումարուած ՀՅԴ 33-րդ Ընդհանուր Ժողովը աւարտեց իր աշխատանքները: Ժողովը մեկնարկած էր 16 Յունուարին: Ժողովը սպառնիչ կերպով քննարկել է ետք իր օրակարգը (որ օրին ուղարկուած է մամուլին), ընտրեց կուսակցութեան բարձրագոյն գործադիր մարմինը՝ Բիւրօն:

ՀՅԴ Բիւրօն իր անդրանիկ նիստում ՀՅԴ Բիւրոյի ներկայացուցիչ ընտրեց Յակոբ Տէր Խաչատուրեանը: ՀՅԴ Լորընտիր Բիւրոյի անդամներն են.

- Արմէն Ռուստամեան՝ նախագահ
- Վիգէն Բաղումեան
- Արամ Գալուստեան
- Վիգէն Եագուպեան
- Յակոբ Խաչերեան
- Արսէն Համբարձումեան
- Կիրօ Մանոյեան
- Բենիամին Պէպքեան
- Սպարտակ Սէրանեան
- Րաֆֆի Տօնապետեան
- Յովսէփ Տէր Գեորգեան
- Սուրատ Փափագեան

ՀՅԴ Բիւրոյի Հանրային Կապերու Գրասենեակ Ստեփանակերտ, Արցախի Հանրապետութիւն 24 Յունուար 2019

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՅ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԻՆ. «ՍՈՒՐԻԱ ՀԵՏԱՔՐԵՐՈՒՄԸ ԶԵ ԻՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԻՆ ԱՐԻՒՆԱՇՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌ ՀԱՆԴԻՍԱՆՈՂ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅԻՆ ՄՇԱԿԵԼՈՎ»

Երեքշաբթի, 29 Յունուար 2019-ին, Սուրիոյ Արտաքին Գործոց Նախարարութիւնը հանդէս եկաւ հաղորդագրութեամբ մը, որուն մէջ շեշտեց, որ Սուրիոյ գծով Ֆրանսայի նախագահ Էմմանուէլ Մաքրոնի յայտարարութիւնները կ'արտացոլեն Ֆրանսայի իրարայաջորդ կառավարութիւններուն Սուրիոյ հանդէպ որդեգրած ձախող քաղաքականութեան շարունակութիւնը:

Նախարարութեան աղբիւր մը յայտնեց. «Մաքրոնի Սուրիոյ տազնապի քաղաքական լուծման անդրադարձը՝ Սուրիոյ նկատմամբ Ֆրանսայի աներիչ քաղաքականութիւնը շրջանցելու փորձ մըն է պարզապէս: Այն Պետութիւնը որ զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներուն աջակցութիւն ցուցաբերեց, եւ որուն արտաքին գործոց նախարարը «Ճապիաթ ալ Նուսրա»-ի ահաբեկիչները «յեղափոխականներ» անուանակոչեց եւ պատճառ հանդիսացաւ Սուրիոյ տազնապի լուծման քաղաքական նախաձեռնութիւններու փլուզման՝ Նուազագոյն յարգանքն իսկ չի դրսեւորեր, երբ քաղաքական գործընթացին մասին արեւմտեան ռժով կը խօսուի, ինչ որ բոլորովին կը հակասէ Սուրիոյ ժողովուրդին երկրի միասնականութիւնը, գերիշխանութիւնն ու ազգային անկախ ինքնորոշումը պահպանելու ձգտումներուն»:

Աղբիւրը անելցուց, որ Սուրիա բացարձակապէս հետաքրքրուած չէ իր ժողովուրդին արիւնահեղութեան պատճառ հանդիսացող պետութեան հետ որեւէ տեսակի յարաբերութիւն վերահաստատելու:

Խմբագրական

ՔՆՆԱԿԱՆ ՄԻՏՔԸ ԱՉԱՏ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՄԷՋ ԿԸ ՉԱՐԳԱՆԱՅ

Յաճախ զգուշութեամբ կը վերաբերինք ազատ խօսք, քննադատութիւն հասկացութեանց ու կասկածով կը մօտենանք քննադատին, սուր գրիչ ունեցողին՝ զինք հակառակորդ համարելու աստիճան տգիտութիւն ցուցաբերելով երբեմն:

Կը մոռնանք մեր իսկ կրկնածը՝ թէ քննադատութիւնը առաջին քայլն է եւ որոգուելու, ինքնասրբագրումի ուղղուելու, անկաշկանդ արտայայտուիլը վարժութիւն դարձնելու եւ աւելի խստապահանջ դառնալու աշխատանքի որակին նկատմամբ:

Թերթին մէջ, գործրինակ, ինքնաքննադատութեամբ, ապա նաեւ քննադատութեամբ ընթերցող-թերթ կամ ընթերցող-գրող կապը աւելի անմիջական ու ամուր կը դառնայ: Ահա թէ ինչո՞ւ կը հաւատանք, որ թերթը պէտք է դառնայ ազատ բեմ, բառին լուրջ ու ծանրակշիռ իմաստով: Բնականաբար միշտ ալ պիտի գտնուին ազատ խօսքը շահագործողներ ու անմակարդակ կամ նպատակաւորող հակաքարոզչութիւն կատարողներ, գաղութի թէ մեր ժողովուրդի զաւակներուն մէջ բաժանարար գիծեր յառաջացնողներ: Մեր խօսքը կը վերաբերի առողջ ու կառուցողական քննադատութեան, թերութիւնները յանդուրժեամբ մատնանշող ու իրատես լուծումներ առաջադրող գրիչներուն, հրապարակային բանավեճերուն:

Գաղութներու պարագային հասկնալի է մերթ ընդ մերթ զգուշութեան դրսեւորումը՝ միասնականութիւնը պահպանելու, կամաւոր ծառայողները չխրտչեցնելու միտումով, առողջ քննադատութեան չափանիշերը չխախտելու խստապահանջութեամբ նաեւ:

Այս ուղղութիւնը, սակայն, մերթ ընդ մերթ չափազանցութեան կը հասնի եւ փափկանկատութեան սիրոյն առողջ քննադատութեան ոգին կը խամրեցնէ, յատկապէս երիտասարդ տարրին մօտ:

Վերջին տասը տարիներուն սակաւ կը հանդիպինք սուր եւ յանդուրժող գրիչներու, անուազն մեր ձեռնարկները քննադատող թղթակիցներու: Անհամարձակութեան այս ախտը վարակած է մեր երիտասարդութիւնը: Երիտասարդ լրագրողներ, յօդուածագիրներ պատրաստելու համար դասընթացքներն ու թերթին մէջ ընծայուած առիթները բաւարար չեն եղած փաստօրէն յանդուրժող հրապարակագիրներ, լրագրողներ պատրաստելու, որովհետեւ հրապարակագրութիւնը նախ եւ առաջ կը պահանջէ քննական միտք, հարցերը վերլուծելու հմտութիւն եւ նոր տեսակետներ արծարծելու յանդուրժութիւն:

Ինչո՞ւ քննական միտք... որովհետեւ քննական մտածողութիւնը կարելիութիւն կը ստեղծէ փորձելու նոր գաղափարներ, հարցերու լուծման նոր ձեւեր: Քննական մտածողութիւնը կ'օգնէ նաեւ տեսնելու մեր ազգային իւրայատկութիւնները, բազմազանութիւնը, առաւելութիւնները: Նման մտածողութիւնը կը նպաստէ ինքնադրսեւորուելու, անձնական զգացումներէն եւ փորձառութենէն նոր բան ստեղծելու, նոր միտք արծարծելու:

Քննական միտքը կ'օգնէ աւելի լաւ դատողութիւն ունենալու, հարցերու մէկէ աւելի լուծումներ առաջադրելու, բայց մանաւանդ խօսքի, գաղափարներու արծարծման յանդուրժութիւն ունենալու եւ չտարուելու անորոշ հոսանքներով:

Ազատ խօսքը պէտք է շփոթել անպատասխանատու խօսքին, ամբաստանութեան, վիրաւորանքին կամ ոչ-կառուցողական քննադատութեան հետ, բնականաբար: Ընդհակառակն՝ առողջ, կառուցողական քննադատութիւնը սրբագրութեան կ'առաջնորդէ, աշխատանքը կը հարստացնէ ու նոր հորիզոններ կը բանայ:

Ներկայ պայմաններուն մէջ, յատկապէս համացանցի անծայրածիր աշխարհին ազդեցութիւնը նկատի առած, անհրաժեշտ կը գտնենք, որ միութիւնները, վարժարանները, յատկապէս մամուլը ուշադրութեան արժանացնեն ազատ խօսքի, առողջ քննադատութեան, քննական մտածողութեան զարգացումը՝ զարգացնելու մեր հասարակութիւնը, քննարկումի, երկխօսութեան այլազան հարթակներ ստեղծելու եւ բաց ըլլալու նոր միտքերու, նոր գաղափարներու եւ նոր գործելաձեւի առջեւ՝ պահպանելով մեր ազգային արժեքներն ու իւրայատկութիւնները: Քննական միտքը, վերջապէս, ազատ միջավայրի մէջ կը զարգանայ:

«Գ.»

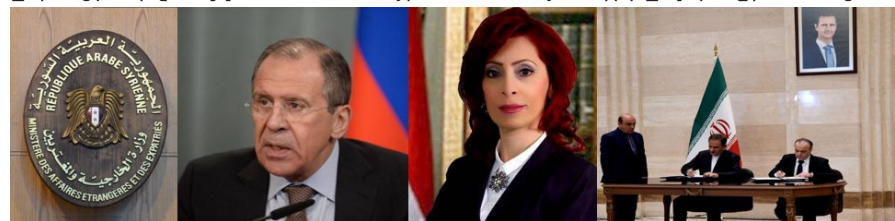
ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ

ՄԱՍՆՈՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ ստորագրուած Ատանայի համաձայնագիրը սուրիական մամուլին այս շաբթուան գլխաւոր նիւթերէն էր: Շաբաթ, 26 Յունուար 2019-ին Սուրիոյ Արտաքին Գործոց Նախարարութեան պաշտօնական կայքէջը կը յայտնէր. «Թուրքիոյ հետ համաձայնութեան վերսկսումը տեղի կ'ունենայ հետեւեալ պայմաններով՝ նախ անհրաժեշտ է երկու երկիրներուն սահմանային հատուածները նախապատերազմեան իրավիճակին վերադարձնել: Երկրորդ՝ թրքական իշխող համակարգը պէտք է համաձայնի դադրեցնել ահաբեկիչներուն օժանդակութիւնը, մարդու մն ու զինամթերքի տրամադրումը: Երրորդ՝ իր վերահսկողութեան տակ գըտնուող սուրիական հողերէն դուրս բերէ թրքական զինուորական ուժերը»:

Նախարարութիւնը կ'աւելցնէր. «Թրքական իշխանութիւններուն կողմէ հնչած Ատանայի համաձայնագիրին առնչուող անպատասխանատու յայտարարութիւններէն ետք, Սուրիա կը շեշտէ, որ հաւատարիմ է Ատանայի համաձայնագիրին եւ երկու պետութիւններուն կողմէ ահաբեկչութեան դէմ պայքարին վերաբերող բոլոր համաձայնութիւններուն, սակայն Թուրքիա 2011-էն ի վեր ահաբեկիչներուն աջակցելով եւ սուրիական հողեր բռնագրաւելով կը շարունակէ խոչընդոտ հանդիսանալ այս համաձայնագիրի կիրարկման»:

Սուրիական «Ալ Ուաթան» թերթը եւս լայն տեղ յատկացուցած էր Ատանայի Համաձայնագիրին: Թերթին համաձայն, Ռուսիա շեշտած է, որ Իտլիպի մէջ «Ճապհաթ ալ Նուսրա» գիւնեալ ահաբեկչական խմբաւորումին ներկայութիւնը Սոչիի համաձայնագիրին հակասող իրողութիւն է՝ դիտել տալով, որ Սուրիա եւ Թուրքիա Ատանայի համաձայնագիրը պէտք է յարգեն՝ երկու երկիրներու սահմանին ապահովութիւնը վերականգնելով: Աղբիւրին համաձայն, այս հարցով Ռուսիոյ Նախագահ Վլադիմիր Փութին Նախորդ շաբաթ Թուրքիոյ Նախագահ Էրտողանի հետ ունեցած մամուլի ասուլիսին ընթացին կոչ ուղղած է Ատանայի Համաձայնագիրը վերաշխուժացնելու:

լու, աւելցնելով որ Մոսկուա կը մերժէ ԱՄՆ-ի Նախագահ Տանըլտ Թրամփի Անգարայի հետ համաձայնաբար յառաջ մղած Հիւսիսային Սուրիոյ մէջ «ապահով գօտի» ստեղծելու որոշումը: Հակառակ Փութինի կոչին, Թուրքիոյ Նախագահ Ռեճեպ Թայիպ Էրտողան կրկին արծարծած է Հիւսիսային Սուրիոյ մէջ «ապահով գօտի» ստեղծելու հարցը:

Թերթը վկայակոչելով «Սփութիք» Լրատու Գործակալութիւնը կը տեղեկացնէր նաեւ որ. «Մոսկուայի մէջ, Լաւրով իր Ղազախ պաշտօնակից Պեյուշ Աթամբոյովի հետ ունեցած միացեալ մամուլի ասուլիսին ընթացին յայտնած էր, որ Իտլիպ միջուկային այսօր ահաբեկիչներու որջ կը համարուի, սա յստակ իրողութիւն է, ուստի Սուրիոյ պետութիւնը այդ որջը ոչնչացնելու համար ամէն ջանք ի գործ պիտի դնէ»: Ապա ըսած էր որ. «Ռուսական կողմը պատրաստ է Իտլիպի շուրջ Թուրքիոյ հետ համաձայնութեան եզրեր գտնելու»:

Ընդհանուր այս գաղափարին մէջ մտալով, «Ալ Ազմիւն» ամսագրին էջերուն մէջ կը կարդանք ամսագրի լրագրող Մուհամմետ Անուար ալ Մասրի յատուկ հարցազրոյցը Սուրիոյ խորհրդարանի հայ երեսփոխան դոկտ. Նորա Արիսեանի հետ, որ հրապարակուած է, 28 Յունուար 2019-ին:

Հարցազրոյցին ընթացքին դոկտ. Արիսեան կը շեշտէ. «Թուրքիա մըշտապէս ահաբեկչական գործունէութեան սատար կը կանգնի եւ առ այսօր կը շարունակէ այս ընթացքը»:

Ան դիտել կու տայ, որ ըստ Ատանայի համաձայնագիրին, Թուրքիա իրաւունք ունի սահմանամերձ շրջաններուն մէջ, ահաբեկչական արարքներ կատարուելու պարագային, միայն 5 քմ. Ներթափանցելու: «Միջեւ այսօր Թուրքիա 45 քմ. Ներթափանցած է, ինչ որ բռնագրաւում կը նկատուի», կ'աւելցնէ Արիսեան:

Ան անդրադառնալով Էրտողանի այն յայտարարութիւններուն, ըստ որոնց Ատանայի համաձայնագիրը ցարդ ի գօրու կը մնայ, կը յայտնէ. «Թուրքիա 2011 թուականէն սկսեալ կը խախտէ այդ համաձայնագիրը եւ նոր յայտարարութեամբ կը փորձէ վաւերականութիւն տալ սուրիական հողերուն վրայ իր ներկայութեան»: Արիսեան կը շեշտէ նաեւ, որ «Սուրիոյ Արտաքին Նախարարութիւնը յայտնած է արդէն, թէ Ատանայի համաձայնագիրին վերագործարկումը կ'ամրապնդուի երկու երկիրներուն միջեւ սահմաններու նախկին իրավիճակին վերադարձով եւ թրքական ուժերուն հեռացումով»: Արիսեան եզրափակելով կ'ըսէ. «Թուրքիա չի կրնար ձեռքազատուիլ իր ահաբեկչական թիկնոցէն»:

Սուրիական մամուլի յատկանշական նիւթերէն էր նաեւ Սուրիոյ եւ Իրանի միջեւ ստորագրուած գործակցութեան համաձայնագիրը, որուն լայն տեղ յատկացուցած էր ՍԱՆՎ Լրատու Գործակալութիւնը:

Աղբիւրը յայտնած էր, որ 11 համաձայնագիր եւ փոխըմբռումի յուշագրեր կնքուած են երկու երկիրներուն տնտեսական, գիտական, մշակութային, ներդրումային գործակցութիւնը ամրապնդելու համար:

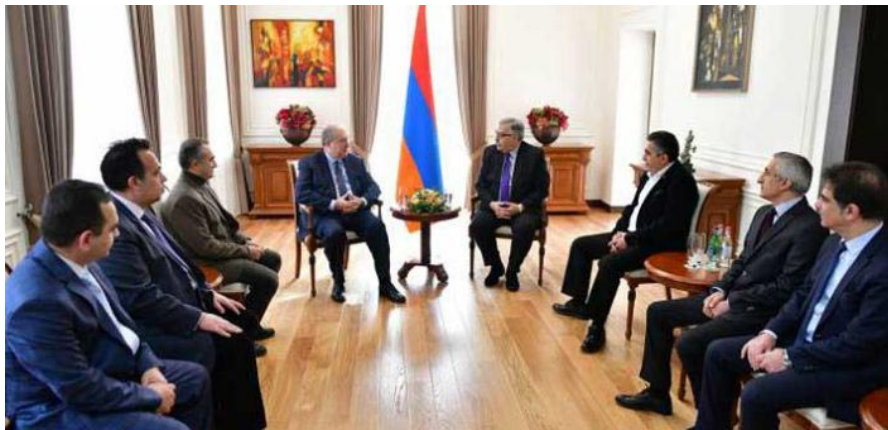

Լուրեր Հայաշխարհին

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՀԱՆՌԻՊԱԾ Է ՀՅԴ ԲԻՒՐՈՅԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՆՊԱՄՆԵՐՈՒՆ ՇԵՏ

Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Արմեն Սարգսյան 26 Յունուարին հանդիպում ունեցած է Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության Բիւրոյի Նորընտիր ներկայացուցիչ Յակոբ Տեր Խաչատուրեանին եւ Բիւրոյի անդամներուն հետ:

Հայաստանի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի հասարակության հետ կապերու վարչութիւնը կը տեղեկացնէ, որ նախագահ

Սարգսյան շնորհաւորած է զանոնք եւ յաջողութիւն մաղթած կազմին աշխատանքներուն:

ՀՅԴ Բիւրոյի անդամները նախագահին մանրամասնութիւններ յայտնած են վերջերս Արցախի մէջ տեղի ունեցած Դաշնակցության Ընդհանուր Ժողովին, կուսակցութեան մարտահրաւերներուն եւ ծրագիրներուն շուրջ:

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՓԱՇԻՆԵԱՆ ԸՆԴՈՒՄԱԾ Է ՀՅԴ ԲԻՒՐՈՅԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՆՊԱՄՆԵՐԸ

Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան ընդունած է Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության Բիւրոյի Նորընտիր ներկայացուցիչ Յակոբ Տեր Խաչատուրեանն ու Բիւրոյի անդամները:

«Կ'ողջունենմ ձեզ, յարգելի գործընկերներ: Յարգելի պարոն Տեր Խաչատուրեան, ուրախ եմ մեր ծանօթութեան համար, կ'ուզեմ շնորհաւորել անձամբ Ձեզ եւ Բիւրոյի միւս ընտրուած անդամները, մաղթել ամենայն յաջողութիւն՝ ի բարօրութիւն Հայաստանի Հանրապետության, Արցախի Հանրապետության եւ ընդհանրապէս մեր ժողովուրդի: Ես միշտ ըսած եմ, որ շատ բարձր կը գնահատեմ ՀՅԴ-ի գործունեութիւնը եւ կարեւոր կը համարեմ հետագայ գործունեութիւնը: Մեր կառավարութիւնը նպատակ ունի լայն ու արդիւնաւետ համագործակցութիւն սկսելու Դաշնակցութեան հետ, որովհետեւ հասկնալի է, որ մենք շատ մը հարցերու մէջ նոյն տեսակետը չունինք, բայց նուազ չեն այն հարցերը, որոնց մասին առնուազն մեր ընկալման շառաւիղները կը համընկնին: Այնպէս որ, ուրախ եմ այն առիթին համար, նաեւ համոզուած եմ, որ ընթացիկ հարցեր ընկարկելու կարելիութիւն կ'ունենանք: Կրկին անգամ կը շնորհաւորեմ անձամբ Ձեզ եւ Բիւրոյի միւս անդամները ընտրութեան առիթով», յայտնած է վարչապետ Փաշինեան:

«Շնորհակալութիւն պարոն վարչապետ: Նախ կ'ուզեմ շնորհաւորել Ձեզ վարչապետ վերընտրուելու առիթով, նաեւ շնորհակալութիւն յայտնել նախքան մեր ժողովը Նորընտիր Բիւրոյին հետ հանդիպելու հրաւեր ուղղելու համար: Ուրախ եմ, որ բաց գրոյցի առիթ ունինք: Ինչպէս առհասարակ կ'անդրադառնանք մեր կարգախօսներուն մէջ՝ մեր նպատակն է ունենալ հզօր հայրենիք եւ Սփիւռք, վստահ եմ, որ այդ ուղղութեամբ կան բաւական ոլորտներ, ուր կը կարենանք համագործակցել՝ ի շահ մեր ազգային առաջնահերթութիւններուն: Մենք միշտ պետութեան կողքին ենք՝ Հայաստանի, Արցախի, ինչպէս նաեւ մեր հայապատկան հողերուն վրայ ապրող հայերու իրաւունքներուն ջերմ պաշտպանն ենք», իր կարգին յայտնած է Յակոբ Տեր Խաչատուրեան:

Հանդիպումի ընթացքին ՀՅԴ Բիւրոյի անդամները վարչապետին պատմած են Արցախի մէջ աւարտած Դաշնակցության Ընդհանուր Ժողովին, կուսակցութեան մարտահրաւերներուն եւ հետագայ ծրագիրներուն մասին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

16-24 Յունուար 2019-ին Ստեփանակերտում կայացած ՀՅԴ 33-րդ Ընդհանուր Ժողովը արձանագրելով, որ՝

-Անցնող քառամեակում կուսակցութիւնը, հարազատ մտալով իր ռազմավարական սկզբունքներին, մշտապէս գործունեութեան առանցքում է պահել հայ ժողովրդի իրաւունքների պաշտպանութեան, Հայաստանի պետականութեան ամրապնդման, երկրի կայունութեան եւ անվտանգութեան հարցերը:

-Վերահաստատում է Արցախի հիմնահարցի վերաբերեալ նախապէս յայտարարուած դիրքորոշումները:

-Հայկական աշխարհը, իր բաղադրիչ մասերով՝ Հայրենիք եւ Սփիւռք, որպէս մէկ միասնական ամբողջութիւն, այն ուժն է, որը կարող է մրցակցային առաւելութիւններ ապահովել ժամանակակից աշխարհում:

-Այրիւեան համաժողովրդական շարժման արդիւնքում ապագայի նկատմամբ ոգեւորութեան եւ յոյսի նոր ալիք է բարձրացել, որի ճիշդ հունաւորումը կարող է ապահովել Հայաստանի եւ հայութեան հետագայ առաջընթացը:

-Առաջիկայ ժամանակահատուածում ՀՅ Դաշնակցութիւնը գործելու է ներքաղաքական եւ արագ փոփոխուող աշխարհաքաղաքական նոր իրողութիւնների պայմաններում:

-Հայկական Սփիւռքի կազմակերպման եւ զարգացման գործը շարունակում է մնալ ՀՅԴ համահայկական ռազմավարութեան էական բաղադրիչներից մէկը:

-ՀՅԴ-ն հաւատարիմ է հայութեան Պահանջատիրութեանն ու անժամանցելի իրաւունքների վերականգնմանը:

Յայտարարում է՝

Իբրեւ արտախորհրդարանական քաղաքական ուժ, ազգային ուղեգծին ու ընկերվարական (սոցիալիստական) իր գաղափարախօսութեանը հաւատարիմ, Դաշնակցութիւնը շարունակելու է իր մշտանորոգ ընթացքը, նպատակ ունենալով կերտել ազատութեան, արդարութեան եւ համերաշխութեան հիմնարար սկզբունքների վրայ հիմնուած իրաւական, ժողովրդավարական եւ սոցիալական պետութիւն:

-Հաւատարիմ է մնալու «զարգանալ՝ չզիջելով» սկզբունքին, թոյլ չտալով որեւէ շեղում ազգային ուղեգծից ու նպատակադրումներից:

-Կողմնակից է Հայաստանի բազմաբեւեռ, փոխլրացնող արտաքին քաղաքականութեանը:

-Որակական նոր թափ է հարդորելու Հայ Դատի պայքարին:

-Շարունակելու է աջակցել ջախսափայլութեան իրաւունքների պաշտպանութեանը:

-Վճռականօրէն հակազդելու է ներագալիս պառակտումների ցանկացած փորձի:

-Հանդէս է գալու հայութեան ազգային, հոգեւոր հաստատութիւնների եւ արժեքների պաշտպանութեան յանձնառութեամբ:

-Խրախուսելու է տարբեր հարթակներում կանանց առաւել շօշափելի ներկայութիւնը:

Առ այդ, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը կոչ է ուղղում աշխարհասփիւռ իր շարքերին, համակիրներին եւ ուղեկից կառույցներին՝ համախմբուելու հայրենիքի կենսական շահերի շուրջ՝ յանուն Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի կերտման:

**ՀՅԴ 33-րդ Ընդհանուր Ժողով
Արցախ, Ստեփանակերտ
25 Յունուար 2019**

ԳԱՍՊԱՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ. «ՊԷՏԷ ԵՊԱՀՊԱՆԵԼ ԸԼ ԱԾ - ՀՅԴ ՀԱՅ ԴԱՏ ԱՐԴԻՆԱԷՏ ԳՈՐԾԱԿՅՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՉՐ ՄԱԿԱՐԱԿԸ»

29 Յունուար 2019-ին, Պրիւքսելի Հայաստանի Հանրապետության դեսպանատան մէջ ՀՅԴ Եւրոպայի Հայ Դատի Յանձնախումբի նախագահ Գասպար Կարապետեան եւ

գրասենեակի գործադիր տնօրէնուհի Յեղինէ Էլինեան աշխատանքային հանդիպում մը ունեցան Հայաստանի Հանրապետության Ազգային Ժողովի «Եւրոնեպ» ի պատուիրակութեան անդամներուն եւ

պատուիրակութեան նախագահ Մխիթար Հայրապետեանի հետ:

Գասպար Կարապետեան հանդիպումը ամփոփելով ըսաւ. «Եւրոպա-Շաբ.՝ 19 12»

ՅԱԿՈԲ ՏԵՐ ԽԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ. «ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆԸ ԶԱՄԱԳՈՐԾԱԿՅՈՒԹԵԱՆ, ՍԱԿԱՅՆ ՈՒՆԻՆԵՐ ՈՐՈՇ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՉՈՐՍ ՓԱՐԱՏԵԼՈՒ ԶԱՄԱՐ ՊԷՏՔ Է ՄԻԱՍԻՆ ԱՇԽԱՏԻՆՔ»

ՀՀ ԳԻՒՐՈՅԻ ՆԵՐԿԱՅԱԳՈՒԳԻՅ ՅԱԿՈԲ ՏԵՐ ԽԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ 29 ՅՈՒՆՈՒԱՐԻՆ մամուլյ առուլիսի մը ընթացքին ըսաւ. « Վստահ եմ, որ նկատած էք, թէ վերջին շրջանին՝ ժողովրդական շարժումն ետք, քանի մը առիթներով վարչապետին հետ հանդիպում ունեցած ենք թէ՛ Հայաստանի մէջ, թէ՛ Հայաստանէն դուրս»:

«Ես անձամբ Ուաշինգթոնի մէջ, Արմէն Գարոյի արձանի բացումին յայտնած եմ, որ այս կառավարութեան յաջողութիւնը բոլորիս յաջողութիւնն է, ձախողութիւնը՝ բոլորիս ձախողութիւնը: Հետագային հանդիպումներ տեղի ունեցած են Փարիզի մէջ՝ Լիբանանի մեր Կեդրոնական Կոմիտէին»:

հետ, Նիւ Եորքի մէջ՝ Ամերիկայի երկու Կեդրոնական Կոմիտէներուն հետ, մենք եւս զանազան հանդիպումներ ունեցած ենք՝ նախարարներու, դեսպաններու ու այլ մակարդակներով եւ միշտ կրկնած ենք հետեւեալը՝ Կ'ողջունենք այս փոփոխութիւնները Հայաստանի մէջ, մանաւանդ այն, որ կը վերաբերի ժողովրդավարութեան ամրապնդման, կաշառակերութեան դէմ պայքարին եւ կը յուսանք որ մենաշնորհները վերանան», ըսաւ Տեր Խաչատուրեան:

Տեր Խաչատուրեան դիտել տուաւ նաեւ, որ գոյութիւն ունին որոշ մտահոգութիւններ, զորս փարատելու համար պէտք է միասին աշխատի: Անոր համաձայն, առաջինը կապուած է Արցախեան հիմնահարցին հետ: «Արցախեան հիմնահարցին շուրջ ունինք մտահոգութիւններ: Մենք զգոյշ ենք, որովհետեւ օտար պետութիւններէ հասած տեղեկութիւնները մտահոգիչ են: Մտահոգիչ են այն իմաստով, որ ծայրայեղ լաւատեսութիւնը ինքնին արդէն յոռետեսութեան կ'առաջնորդէ մեզ, որովհետեւ արտաքին ուժեր որոշ տրամաբանութեամբ լուծումներ կ'ուզեն պարտադրել մեզի: Անոնք միջամտութեան արդիւնքը կախեալ է մեր բոլորէն՝ մեր ժողովուրդէն, մեր իշխանութեան հետ համագործակցութենէն: Մեր նպատակն է Արցախի յաղթանակները պահպանել եւ զիջումները բացառել», ըսաւ ՀՀ ԳԻՒՐՈՅԻ ՆԵՐԿԱՅԱԳՈՒԳԻՅ:

Անոր համաձայն, երկրորդ մտահոգութիւնը Դաշնակցութեան բազմաշերտ ըլլալուն գծով անհիմն յայտարարութիւններն են, սեւ ու ճերմակի քաղաքականութիւնն է նաեւ: «Այս հարցերը իրապէս կը մտահոգեն մեզ: Եթէ անոնք միայն ընտրական պայքարի յատուկ արտայայտութիւններ էին, կ'ակնկալեմք, որ պարոն վարչապետը իր շրջապատին փոխանցէ, որ սա վնասակար երեւոյթ է: Ես աներկբայօրէն կը հաստատեմ, որ Դաշնակցութեան մէջ բաժանում գոյութիւն չունի եւ այն արտայայտութիւնները, թէ ներսինները վատ են, դուրսինները՝ լաւ, դրական ոչ մէկ բանի պիտի ծառայեն: Կ'ուզեմ ըսել, որ Դաշնակցութիւնը միշտ կողմնակից եղած է համախմբուած աշխատանքին, ոչ թէ բաժանարար ուղղութիւններուն», ըսաւ Տեր Խաչատուրեան:

Խաչատուրեանի խօսքով, Դաշնակցութեան համար կարեւոր է նաեւ ազգային գաղափարախօսութեան պահպանումը: «Դաշնակցութիւնը Սփիւռքի մէջ կրցած է պահել մեր մէկ ժողովուրդ ըլլալու գաղափարը, հակառակ դժուար պայմաններուն, այս մօտեցումը պէտք է անտեսել: Մէկ ժողովուրդ ըլլալ կը նշանակէ նաեւ ունենալ գաղափարական որոշ տարակարծութիւններ: Օրինակ՝ մէկը ունի ձախակողմեան դիրքորոշում, Դաշնակցութիւնը ժողովրդավար է, բայց նաեւ ընկերակարական կուսակցութիւն է, կան նաեւ տնտեսական գարգացման եւ այլ ոլորտներու մէջ տարբեր մօտեցումներ, բայց այս բոլորին շուրջ պէտք է քննարկում եւ գործակցութիւն ունենալ: Մենք վարչապետին հետ հանդիպումին ընթացքին ըսած ենք, որ պատրաստ ենք գործակցութեան, սակայն վերոյիշեալ մտահոգութիւնները պէտք է փարատի: Բաժանարար գիծերու քաղաքականութիւնը պէտք է վերացուի», եզրակացեց Տեր Խաչատուրեան:

ՌԱԶՄԱՔՆՈՒՅԵԱՆ ՂԱՇՈՒՔԻ ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆԸ (Հայոց Բանակի Օրոհն Առիթուն)

Հայոց բանակի օրուան նշումի առիթով՝ անկախ արարողակարգային ելոյթներն եւ հռչակագրային բնոյթի հրապարակումներն, կ'արժանանան ընդհանրապէս պաշտպանական համակարգին առջեւ դրոնած խնդիրները, զանոնք լուծելու ուղիներու մատնանշումները, կը նախանշուին ծրագրային գերակայ ուղղութիւնները:

Հայաստանի Հանրապետութեան պաշտպանական համակարգը այսօր իր առջեւ դրած է ընդհանուր առաջադրանքներ:

- Արմատական քայլերու ձեռնարկել գորակաւոր գործընթացի թափանցիկութեան եւ արդարութեան բարելաման:

- Ամրապնդել պետութիւն-գիւտոր-ընտանիք մշտական կապը:

- Բարելաւել ժամկետային գինծառայողներու պարենային եւ իրային ապահովման խնդիրները:

- Շարունակել արդիւնաւետ համագործակցութեան գարգացումը Հայաստանի Հանրապետութեան դաշնակիցներուն եւ գործընկերներուն հետ ո՛չ միայն գործող պայմանագիրներու շրջագծին մէջ, այլեւ՝ նոր պայմանաւորութիւններու ձեռքբերման:

- Բանակը հաշուետու եւ թափանցիկ դարձնելու միտումով ընթացքի մէջ են շարք մը օրէնսդրական փոփոխութիւններ, որոնք կոչուած են բարելաւելու, դիւրացնելու եւ արդիւնաւետ դարձնելու կառավարման համակարգը, գնումներու գործընթացները, բարձրացնելու գինուած ուժերու մարտունակութիւնը:

- Ռազմարդիւնաբերութեան խթանման ուղղութեամբ քայլերու ձեռնարկումը, ինչպէս նաեւ միջազգային համագործակցութեան շարունակական գարգացումը:

Եթէ ներքին առումով նշուած առաջադրանքներուն մէջ կայ յըստակ միտում բանակի կամ ընդհանրապէս համակարգին մէջ գոյութիւն ունեցած չարաշահումներու չեզոքացման մեքենակաւորութիւններու ճշդումի առաջնահերթութիւնը շեշտելու, ապա արտաքին ճակատի վրայ կայ ո՛չ միայն արդէն առկայ միջազգային պայմանաւորութիւնները շարունակել կիրարկելու, այլ նաեւ համագործակցութեան նոր ուղղութիւններու եւ ձեւաչափերու մէջ ներգրաւուելու մտադրութիւնը ընդգծելու:

Միջազգային համագործակցութիւնը չի սահմանափակուիր ՕԹԱՆ-ի ռազմափորձերուն մասնակցութեամբ եւ ՀԱՊԿ-ի անդամակցութեամբ: Տարբեր ձեւաչափերով՝ ՄԱԿ, ամերիկեան, ռուսական նախաձեռնութիւններով իրականացուող խաղաղապահ առաքելութիւններու Հայաստանի Հանրապետութեան գինեալ ուժերը ներգրաւուած են եւ պատուով կը կատարեն իրենց վստահուած առաքելութիւնը: Աֆղանիստանէն Զոսովօ, Իրաքէն Լիբանան եւ Սուրիա (մարդափրական բնոյթի գիւտորական մասնա-

գիտական խումբ) հայ խաղաղապահ ջոկատները ո՛չ միայն ռազմական ոլորտի մէջ համագործակցութեան նոր փորձառութիւններ կ'ապահովեն, այլեւ հայոց բանակի մարտունակութեան օրինակներ կը փոխանցեն:

Ներքին ընկալումով, երբ Հայաստանի Հանրապետութեան գինեալ ուժեր կամ հայոց բանակ եզրերը օգտագործենք, կը հասկնանք անշուշտ Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Արցախի մէջ գործող հայկական զինեալ ուժերը: Չինեալ ուժեր բառակապակցութիւնը այս-

տեղ ունի նաեւ այժմեական իմաստ այն առումով, որ կառավարութեան որոշումով ոստիկանական ջոկատներ եւս հերթափոխ ծառայութիւն կ'իրականացնեն պետական սահմաններուն կամ շփման գիծին վրայ: Այս մէկը շատ օրինաւոր երեւոյթ է՝ տրուած ըլլալով, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնը կը շարունակէ մնալ Արցախի անվտանգութեան գլխաւոր երաշխաւորը:

Ռազմական երեւոյթները սակայն ունին իրաւական բաժին: Իրաւաւոր ռազմական մօտեցումը կը յուշէ իրաւական տեսք տալ այս իրողութեան: Այստեղ է ահա, որ կը շեշտուի Երեւանի եւ Ստեփանակերտի միջեւ կնքուելիք ռազմաքաղաքական դաշինքի կարեւորութիւնը: Կըրնայ հարց ծագիլ այստեղ, թէ Երեւանը ինչպէ՞ս կըրնայ պայմանագիր կնքել երկրի մը հետ, որ չէ ճանչցած: Ծանաչումը համագործակցութեան համակցութիւններէն դուրս գալուն: Իսկ նման դաշինք մը կը հիմնաւորուի գլխաւոր երաշխաւոր ըլլալու հանգամանքով, մանաւանդ երբ Երեւանը պաշտօնապէս յայտարարած է այդ մասին: Յիշենք, որ ապրիլեան պատերազմի սանձադրժման օրերուն հանրապետութեան նախագահը յանձնարարեց արտաքին գործոց նախարարին ռազմաքաղաքական դաշինքի օրինագիծը պատրաստելու: Վերջերս նոյն անհրաժեշտութեան մասին կը խօսէր Արցախի անվտանգութեան խորհուրդի քարտուղարը:

Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Արցախի այսօրուան սահմանները կը հսկեն հայոց միացեալ զինուած ուժերը: Անոնք նաեւ պատուով կը կատարեն իրենց խաղաղապահ առաքելութիւնը տարբեր երկիրներու մէջ, տարբեր ձեւաչափերով իրականացուող միջազգային համագործակցութեամբ:

Խմբագրական «Ազդակ»

ԼԵՍԱՐ

ՊԱՏԻՆ ԳԻՆԸ ՈՐՔԱՆ ՊԻՏԻ ԲԱՐՁՐԱՆԱՅ...

Ս. Մահաբեդեհան

Ամերիկացիք կես շունչ մը քաշեցին անցեալ շաբաթավերջին, երբ...

Թրամփի այլաևնակութեանց նոր մրցանիշ հաստատեց, երբ ամբողջ 33 օր մասնակի անդամալուծութեան ենթարկեց ամերիկեան կառավարութիւնը...

Թրամփի տեղատուութիւնը դուր քացաւ հակասական մեկնաբանութիւններու: Ոմանք ըսին, որ ան ծանր պարտութիւն մը կրած է, որովհետեւ նկատած է, որ պատին համար պիտոճէի իր պահանջին դէմ խմբակցութիւնը ներգրաւած է իր կարգ մը համախոհները...

Փաստօրէն, կառավարութիւնը կը վերաբացուի, առանց Թրամփի պահանջած պիտոճէի տրամադրելու: Նախագահին մօտիկ շրջանակներ ու քարոզչական մեքենան ըսին, որ նախագահն է յարթանակողը, որովհետեւ ժամանակաւորապէս համաձայնելով կառավարութիւնը վերաբանալու քայլին, թակարդի մէջ ձգած է Ներկայացուցչական տան նախագահ Նէնսի Փըլոսին ու կողմակիցները...

տին համար, յետոյ, Փըլոսի պիտի վերցնէ նախագահին դէմ դրուած այն արգելքը, որուն պատճառով ցնոր տնօրինութիւն յետաձգուեցաւ պետութեան վիճակին մասին նախագահական տարեկան ծանօթագրութեան ճամբը:

Նորագոյն այս մեկնաբանութիւններն ու բանավեճերը պահ մը մոռացութեան մատնեցին 22 Դեկտեմբեր 2018-էն ասդին ծաւալած այն հակաճամուռութիւնը, որուն առանցքներէն մէկն էր բազմաիւրջար պաշտօնեաներու անվճար թողութիւն ու անկէ ծնած՝ տնտեսական ու ընկերային սպառնալիքները: Թրամփի կը փորձէր իր յամառութիւնը արդարացնել՝ պնդելով, որ

դեմոկրատներն են համաձայնութիւնը արգելափողը ու պաշտօնեաներուն թշնամիները, դեմոկրատները ամբաստանողի մատները կ'ուղղէին Թրամփի դէմ, համեմատաբար անելի արդար հիմնաւորումներով:

Աւելորդ կը նկատենք հոս անելի երկար խօսիլ հակադրութեանց ու բանավեճին մասին, որուն արարներուն ականջալուր եղանք ամէն օր էլ գինը վճարողներուն յառաջապահները եղան պետական պաշտօնեաները, որոնցմէ մաս մը շարունակեց աշխատիլ անվճար: Ժողովրդին ընդհանուր վստասներուն մասին հաշի պահող չկայ անշուշտ:

***

Աւելի քան ամիս մը տեսած ճակատումը այնքան փոշի բարձրացուց, որ կարգ մը իրականութիւններ մնացին այդ փոշիի ամպին տակ: Թուեց մէկ քանին.

Բանավեճին սկսման օրերուն, պատին համար պիտոճէի նախահաշիւը 5-5,2 միլիար տոլար էր, հիմա արդէն կը խօսուի 5,7 միլիարի մասին: Սա արդէն պարզապէս այս ժամանակամիջոցին տեղի ունեցած՝ ապրուստի սղութեան հետեւանքն է, թէ՞ համաձայնութիւն գոյացնելու համար «վճարումներու» յաւելումի մը: Վաղը, երբ բանակցութիւնները վերսկսին, պատին գինը անելի պիտի բարձրանա՞յ եւ իրական պատճառները յայտնի պիտի ըլլա՞ն...

Շատ քիչ կը խօսուի այն իրականութեան մասին, որ սահմանին վրայ պատի ծրագիրը շատո՞նց իրականացման ճամբու մէջ մտած է, կարգ մը շրջաններու մէջ արդէն պատ գոյութիւն ունի, այլուր հաստատուած են հսկողութեան արդիական սարքեր, որոնք արժած են հըսկայական գումարներ: Այդ բոլորը կ'ըլլան ամերիկացի ժողովուրդին գրպանէն, ընդհանրապէս մոռցուած է Թրամփի այն սին յոխորտանքը, թէ պատին գինը Մեքսիքայի «քիթէն պիտի հանէր», որովհետեւ Մեքսիքայէն «ոճրագործներ, աւագակներ, թմրամոլներ ու մաքսանենգներ» կը հոսին դէպի Միացեալ Նահանգներ: (Անշուշտ տկարամտութիւն կամ մանկամտութիւն պիտի ըլլայ հարց տալը, թէ անիմաստ պատին տրամադրուած գումարները արդէն անելի կենսական ու կարելոր ծրագիրներու համար կարելի չէ՞ գործածել):

Ո՛չ պատին կառուցուած մասերը, ո՛չ ալ միւս սարքերը յաջողած են կասեցնել գաղթականներու հոս-

լի մատուածներուն բողոքի ցոյցերը, մինչդէռ Ֆրանսայի կամ Վենեզուելայի մէջ տեղի ունեցող ցոյցերուն անելի լայն պատուհաններ տրամադրուեցան...: Ի դէպ, անպատասխան մնաց այն սպասումը, որ անարդարօրէն եկամուտ գրկուած պաշտօնեաները գոնէ Ֆրանսայի «Դեղին բաճկոնաւոր»ներուն կիսաքայլերուն դիմէին՝ իրենց իրաւունքը պաշտպանելու համար: Ի՛նչ խօսք. ամերիկացի ժողովուրդը կամ ինքզինք գրկած է իրաւունք պաշտպանելու զգայարանքէն, մինչեւ իսկ եթէ տնագործ դառնայ, կամ ալ... չ'ուզէր ֆրանսացիներու եւ ուրիշ արդարատէնչներու պէս «վայրագ» որակուիլ:

(Փակագիծի մէջ արձանագրեց այլ տեղեկութիւն մըն ալ, որուն մասին բնականաբար լուռ կը մնայ ամերիկեան զանգուածային մամուլը. Մեքսիքայի սահմանակից ամերիկեան նահանգի մը սահմանագրութիւնի մէկ աստիճան մէջ, նկատուած է, որ վերջին տարիներուն կայ այլ հոսանք մը. ամէն օր հազարաւոր ամերիկացիներ Մեքսիքա «կը հոսին», բժշկական դարմանումի ենթարկուելու համար, որովհետեւ կամ ապահովագրութիւն չեն կըրնար գնել, կամ ալ ամերիկեան դարմանատուներու մէջ սպասարկութիւնը ծանր կը նստի գրպաններուն՝ ապահովագրութեան բաժանորդագրութեանց ու անոնց «պոչիկներուն» սակերու յարատեւ բարձրացման պատճառով: Մեքսիքա արդէն կը մտածէ՞ իր կողմէ պատ քաշելու նման հոսանքին դէմ...):

Իրականութիւններ՝ որոնք շատ անելի կ'արժեն, քան ցուցափեղկին յառաջամասին դրուած վեճերն ու ճակատումները:

***

...Զիստուեցաւ ու երբեք ալ պիտի չխօսուի այն մասին, թէ այս թողութեան ժամանակաւորապէս փակելու քայլին տակ, կայ այլ իրականութիւն մը. մարդիկ հիմա անելի՛ զբաղած են Վենեզուելայի մէջ յեղաշրջումի փորձով, որ նորագոյն արարները կը բեմադրէ Ուկրաինայի օրերէն սկիզբ առած «քաղաքականութեան», իբրեւ լրացուցիչ՝ լատին-ամերիկեան երկիրներու ներքին հարցերուն միջամուխ ըլլալու եւ զանոնք մեծապետական կամքի ենթարկելու վաղեմի ծրագիրներուն: Նման աշխարհակալական ձգտումներու կիրարկումներուն այլապէս ականատես ենք Միջին Արեւելքի, Աֆրիկէի, Կովկասի ու աշխարհի այլ շրջաններու մէջ:

ԿԱՐՈ ՓԱՅՆԱՆԻ ՀԱՆԴՊՈՒՄԸ ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՄԱՍՈՒԻ ԵՐԿԱՅԱՅՈՒՅԻՉՆԵՐՈՒՆ ՇԵՏ

Լիբանան կատարած այցելութեան ընթացքին, Շաբաթ, 26 Յունուար 2019-ին, Թուրքիոյ խորհրդարանի եւ ժողովուրդներու ժողովրդավարական Կուսակցութեան անդամ, հայազգի Կարո Փայլան հանդիպում մը ունեցած է լիբանանահայ մամուլի ներկայացուցիչներուն հետ, Հայկազեան համալսարանէն ներս:

Կարո Փայլան ներկայացուցած է Թուրքիոյ իրավիճակը՝ ներքին եւ արտաքին զարգացումներու լոյսին տակ, կեդրոնանալով Թուրքիոյ հայութեան եւ փոքրամասնութիւններուն սպառնացող վտանգներուն, Հայոց Յեղասպանութեան ճանաչման աշխատանքներուն, հայ-թրքական յարաբերութիւններուն, Արցախի հարցի զարգացումներուն:

ԿԱՐՈ ՓԱՅՆԱՆ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՄԵՋ

Շաբաթ, 26 Յունուար 2019-ի առաւօտեան, ՆՍՕՏՏ Արամ Ա. Կաթողիկոս Անթիլիասի Մայրավանքի իր գրասենեակին մէջ ընդունած է Թուրքիոյ խորհրդարանի հայազգի երեսփոխան Կարո Փայլան, ընկերակցութեամբ

Սոցիալ Դեմոկրատ Յընչակեան Կուսակցութեան անդամ Ալեքսան Բեռնարեանի եւ Լիբանանի շրջանի Վարիչ Մարմնի ատենապետ Մարտիկ ժամկոչեանի:

Աւելի քան ժամ մը տեսած հանդիպումին ընկերակցութեամբ, բնականաբար, հայ-թրքական յարաբերութիւնները, Յեղասպանութեան հարցը, Սիսի Կաթողիկոսարանին դատը, Թուրքիոյ հայութեան պարզած ներկայ վիճակը եւ այլ յարակից խնդիրները եղած են:

Ապա, երեսփոխան Կարո Փայլան, Կաթողիկոսարանի Տեղեկատուական բաժանմունքի վարիչ Հոգձ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլեանի առաջնորդութեամբ, այցելած է Մայրավանքի շրջափակին մէջ գտնուող Սրբոց Նահատակաց յուշարձան եւ իր յարգանքի տուրքը մատուցած է Յեղասպանութեան գոհ դարձած 1,5 միլիոն սրբացեալ Նահատակներու յիշատակին:

ԿԱՐՈ ՓԱՅՆԱՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱՎԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅՎԱՅԵԱՆ ՀԱՄԱՆՍԱՐԱՆԻՆ ՄԵՋ

Շաբաթ, 26 Յունուար 2019-ի երեկոյեան, Թուրքիոյ խորհրդարանի անդամ Կարո Փայլան հրապարակային բանախօսութեամբ մը հանդէս եկած է Հայկազեան Համալսարանին մէջ:

Ան իր խօսքին մէջ շեշտած է, որ ինք կու գայ հայոց պապենական հողերու երկիրէն, եւ հարց տուած է թէ ներկայ ունկնդիրներուն մէջ այն-թապցիներ, մարաշցիներ, ատանացիներ, պոլսեցիներ... կա՞ն:

Փայլան պատմական համառօտ ակնարկով մը խօսած է հայ-թուրք յարաբերութիւններուն մասին՝ Սուլթան Համիտի օրերէն մինչեւ Իթթիհատ ՎԷ Թերաքըը եւ Հայոց Յեղասպանութիւն:

Ան վերլուծական օրինակներով բացատրած է ընդգծած է, որ Օսմանեան Թուրքիոյ աշխարհագրա-քաղաքական դիրքը պատճառ դարձաւ որ շրջանային թէ մեծ պետութիւններ ջանան սիրաշահիլ ու իրենց կողմը քաշել Թուրքիան: Փայլան շեշտած է որ սիրաշահելու այս քաղաքականութիւնը շեշտուած է 19-րդ դարու երրորդ քառորդէն սկսեալ, որմէ մեծապէս օգտուած են Օսմանեան Թուրքիոյ իշխանութիւնները, ի հեճուկս երկրին փոքրամասնութիւններուն, արդարութեան եւ մարդկային իրաւունքներուն:

Հանդիսութեան փակումը կատարած է Հայկազեան Համալսարանի Նախագահ, Վեր. Դոկտ. Փոլ Հայտոսեան, որ հաստատած է, թէ «Կարո Փայլան կը խորհրդանշէ աւելի՛ն քան՝ վերջին հարիւրամեակին հայկական ծանրութիւնը պատմութեան, աշխարհագրութեան, Նահատակութեան, գոյատեւումի եւ արդարութեան: Այս բոլորը շատ ծանր բեռ է: Տակաւին, ան կը հանդիսանայ խղճին ձայնը»:

ԿՍՄԻԹ

ԼՈՒՍԱԼՈՐԻՉ ԳԱՆՁ

Փշակն

Հալէպի մէջ տագնապներն ու սովորութիւններն ալ քաղաքի կացութեան հետ ձեւափոխուեցան:

Խաղաղ օրերուն գոյութիւն ունէր պաշտօն գրաւելու տագնապ, ցուցադրութեան մոլուցք եւ այլն: Պատերազմի տարիներուն նոր տագնապներ վրայ հասան, նոր ձեւ տուին հալէպցիին ու անարգելով խեղճացնել փորձեցին զինք՝ անոր Նայուածքն անգամ այլակերպելով:

Եթէ Նախապէս հալէպցիին Նայուածքին մէջ վստահութիւն կար, այս օրերուն կասկածամտութիւն ու անվստահութիւն կը յորդին անկէ: Գնդակներուն վերքը սպիացաւ, անոր ցաւը մոռցաւ հալէպցին, անարգանքի վերքն է որ կը կոտտայ անվերք: Մարդը արժէք չունի, խաւարամոյն արհամարհանք մը կը վիրաւորէ անոր արժանապատուութիւնը, բայց ապրելու է այս մթնոլորտին մէջ, կենսական պէտքերը հոգալու համար ինքզինք յանձնելով թաղապետներու առաջնորդութեան ու հրահանգներուն, ակռան կճրտելով, բարկութիւնը կճպելով եւ աչքերուն խորութեան մէջ պահելով իր ամբողջ գայրոյթը:

Եւ այսպէս՝ հացի տագնապ, ջուրի տագնապ... կազի տագնապ: Կազի տակառի մը արժանանալու համար ինչէ՞ր չէկաւ խեղճ հալէպցիին գլխուն:

Տարուան ամենէն պաղ եղանակին, յատկապէս տարեցներուն (քանի որ երիտասարդները կամ գործի կ'ըլլան, կամ՝ դպրոց) ժամեր շարունակ սպասել կու տան այնպիսի երկար շարքերու մէջ, որոնց մէկ ծայրը երեւելի է, միւսը՝ աներեւոյթ: Կարծէք մահուան թափօրներու մաս կազմած են խեղճերը... տխուր դեմքով, կախ գլուխով: Հնչող կոպիտ հայիտ-յանքները, յանդիմանական խօսքերը սթափ կը պահեն գիրենք, կաթկըթուն անձրեւն ու սաստիկ ցուրտը անոնց միտն ու ոսկորը կը տորոն: Ի՞նչ ընեն սակայն, կազ ապահովելու այլ ելք չկայ այս օրերուն:

Գործողութիւնը պարզ է ու մեկին... կազի տակառ մը ձեռք ձգելու համար առաւօտեան ժամերէն կարգ պահել մայթի մը վրայ ու ժամեր շարունակ յոյսով սպասել՝ մէկ ձեռքով պարապ տակառը բռնած, միւս ձեռքով ինքնութեան փաստաթուղթերը: Ծիշող կարդացիք՝ փաստաթուղթեր... ընտանեկան տետրակ, գինուորական տետրակ, ամուսնութեան վկայագիր, ծննդեան վկայագիր, ներդրութեան մահանալու հաւաստագիր եւ մասամբ նորին: Դրախտ մտնելը այսքան դժուար ըլլալու է: Կազ է, կազ, լուսաւորելու կը ծառայէ, Լուսաւորիչ է:

Ու համբերանք ունեցողը բախտաւոր պարագային կ'արժանանայ կապտաւուն, փայլուն տակառի մը, յետոյ գայն քաշքշտելով տուն կը հասցնէ ու ելեկտրականութիւն չեղած պարագային ալ տակառը շալկած կը բարձրանայ յարկ առ յարկ՝ անիծելով բախտն ալ, քաղաքն ալ... հայրն ալ, մայրն ալ:

Բնակչութեան կազ բաժնելու աւելի պատշաճ ձեւ չեն գտած թաղապետները, «Չարչարանքով ձեռք բերուածին արժեքը կը գիտնան, խնայելով կը գործածեն», մտածած են հաւանաբար:

Կարգի կը սպասեն այրեր, կիներ ու մանուկներ... ժամեր վերջ կազի տակառներ պարունակող խոշորկեկ բեռնատար մը կու գայ, կը կանգնի: Կառքին քով ոստիկան մը կը հսկէ բաշխումի աշխատանքին, որ ըլլալ թէ զեղծարարութիւն կատարուի: Ու մարդիկ առջեւէն, ետեւէն, աչքն ու ձախէն կը յարձակին կառքին վրայ:

Իսկ յարձակելու ճկունութիւն չունեցող, կամ արժանապատուութիւն ունեցող տարեցներն ալ խոշոր-խոշոր աչքերով կը Նային կարգ ու կանոնը խախտող ու կողմակի տակառներ վերցնող առանձնաշնորհեալներուն... աչքն զինուոր մը, ձախէն ճաշարանատեր մը գոյգ-գոյգ տակառներ կ'առնեն ու կը պրծին: Հարկը կը պարտադրէ, կրնա՞ս բողոքել...: Արդէն բեռնատարին կէտը պարպուած է, մնացեալը բաշխելու համար բարձրաձայն յանդիմանութիւն մըն ալ կը տեղայ խեղճ տարեցներուն վրայ: Ո՛չ ոք ձայն կը բարձրացնէ... մարդիկ եղա՞ծն ալ կորսնցնեն այսքան սպասել վերջ:

-Այս օրերո՞ւն պիտի հասնէինք, տուածնին կազ է, ադամա՞նդ է, գլուխինն անցնի, խայտառակ եղանք-մնացինք այս տարիքէն վերջ, - կը տրտնջայ վաթսուկը անց կին մը:

-Չայնդ կտրե՛, վայրկեան առաջ առ ու քալէ: Միայն դուն չես, տե՛ս, մահտեսնց Արշօն ալ հոս է, - կը պատասխանէ յոգնութեան ծունկերուն վրայ չոքած դրացուհին:

-Հաւատալս չի գար, անոր ամուսինը եղին ու մեղրին մէջ կը պահէր կնիկը: Ինչպէ՞ս դրկեր է գինք կարգի կենալու:

-Պիտի դրկէ հապա ի՞նչ ընէ, չօճուխներուն տաք ճա՞շ մըն ալ թող չէփէ կնիկը:

-Պիլէ՛ քո՛յրս, ամուսինը հարուստ է, սեւ շուկայէն թող գնէ, քսա՞կը կը ծակի:

-Սեւ շուկան մեր տունը քանդեց, տագնապը ստեղծողն ալ այդ առաւփախներն են արդէն: Աս աւագակներուն փարա՞ կը տրուի:

-Չայնդ, քո՛յրս, շատ մի՛ խօսիր, քեզ ալ ծակը կը խոթեն հա՛, առ ու քալէ, փառք տուր որ ասկէ գէշ օրերու չմնացինք:

-Փա՛րք... հազար փառք բարեգութիւն պատասխանատուներուն:

ԳԱՂՓԱՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

Խաչիկ Ծախնիցյան

Ներկայ մեր ժամանակներուն, ազգային արժեքներու նախանձախնդիր ըլլալը, զանոնք քարոզելն ու պահպանելը, շատերու համար յետամնացութիւն, համաշխարհային զարգացման ուղիէն շեղում կը նշանակէ:

Արդարեւ՝ ազգային գաղափարախօսութիւնները անցեալի մնացուկներ համարողներ թիրիմացաբար հակասութիւններ կը տեսնեն ազգային եւ համամարդկային արժեքներու միջեւ, ինչ որ բնականաբար մերժելի է եւ հակազիտական: Այսօրինակ մտածողութեան տեր մարդիկ անհրաժեշտ է որ դառնան պատմութեան, ծանօթանան պատմական շրջադարձային փուլերուն եւ իրադարձութիւններուն, ըստ այնմ հետեւութիւններ կատարելու եւ կողմնորոշուելու համար:

Մարդկութիւնը վաղնջական ժամանակներէն իր հասարակական կեցութեան համար ստեղծած է տոկոս, անխորտակելի եռանկիւն, որուն հիմնական բաղադրատարրերը կը հանդիսանան անհատը, ընտանիքը եւ ազգը: Անհատը՝ իր ազատութիւններով եւ իրաւունքներով, ընտանիքը՝ այն կամաւոր միութիւնը, որուն շուրջ կը ձեւաւորուին հասարակութեան արժեքային հիմնական համակարգը, եւ ազգը՝ իբրեւ ընդհանուր ամբողջութիւն հայրենիք ունեցող անհատներու եւ ընտանիքներու, որոնք առնչուած են արեւակցական կապով, միանգամայն կը դաւանին մշակութային, էթնիքական-ցեղային, քաղաքակրթական ընդհանուր արժեքներ: Գամամարդկային որեւէ արժեք ի վերջոյ կը յենի յիշեալ եռանկիւնին, հետեւաբար՝ այստեղ հակադրութիւն որոնելը ապարդիւն է եւ զուտ արհեստական: Ազգայինը դուրս արեւելումներ, գաղափարախօսութիւններ երկար չեն կրնար դիմանալ, գոյատեւել: Ըստ էութեան տարբեր ազգերու տնտեսական, քաղաքական, մշակութային եւ քաղաքակրթական համերային համագործակցութեան ու համակեցութեան մէջ ամփոփուած է համամարդկայինը:

Մարդկային քաղաքակրթութիւնը կը գոյանայ ազգային մշակոյթներու հանրագումարով: Գամաշխարհային եւ տարածաշրջանային հիմնախնդիրներէն բխող բազմաբնոյթ մարտահրաւերներ կը դիմագրաւենք այսօր ազգովին: Մեր երկրի աշխարհագրական անբարենպաստ դիրքը, հայրենիքի մեծագոյն մասին գերեզմարուած, բըռնազաւթուած ըլլալու հանգամանքը, միշտ ալ մեզ դրած են մեծ մարտահրաւերներու, լուրջ դժուարութիւններու, քաղաքական, տնտեսական թէ մարտական առճակատումներու դէմ յանդիման:

Գայութեան ամբողջական ներուժի հաւաքագրումը, համակարգումը, ճշգրիտ գնահատումը եւ

նպատակային, խելացի օգտագործումը մեր ժողովուրդի զարգացման գլխաւոր գրաւականներէն կը համարուին: Առաջին հերթին հարկ է չափել, կշռադատել մեր հնարաւորութիւններն ու կարողականութիւնը, համաշխարհային պատմութեան մէջ ճանչնալ հայութեան դիրքը, գործօնը, իմանալ թէ ինչ դերակատարութիւն վերապահուած է մեզի, այնուհետեւ ճշդել տասնամեակներու, նոյնիսկ հարիւրամեակներու վրայ երկարող մեր ռազմավարական հեռահաս նպատակները, եւ

համապատասխան քաղաքականութիւն ծրագրել ու վարել: Այս բոլորին պէտք է յաջորդեն անմիջական, ներկայ պահու հարցերը, որոնք կարելի է լուծել առանց մեծ դժուարութեան՝ ապաւինելով նորահաս երիտասարդութեան ուժակաւորութեան ու նեցուկին: Մերօրեայ սերունդը պէտք է ճշգրտօրէն ընտրէ իր գլխաւոր գործադաշտերը, որոնք գրեւ հիմնական գործափոխները եւ մշակել արդիւնարար աշխատակարգ: Առողջ, ծրագրուած գործելաճոճով եւ գործընթացով կը յաջողինք արժանաւորապէս դիմակալել ներկայ 21-րդ դարու ճակատագրական մարտահրաւերները, յաղթահարել հայութեան սպառնացող ծանրագոյն վտանգները:

Գայ ժողովուրդը իր անկախ պետականութեամբ, Գայրենիք-Սփիւռք ներուժի լիարժեք օգտագործումով միայն ի վիճակի կ'ըլլայ մեզ պաշտպանելու: Եթէ մենք տեր չկանգնինք մեր շահերուն, մեր իրաւունքներուն, ոչ ոք, ոչ մէկ ուժ պիտի պաշտպանէ զանոնք:

Ազգային գաղափարախօսութեան բացի այլ ընտրանք չկայ Գայաստանի եւ հայութեան համար:

Գասած է պահը տեսութենէ, խօսքէ անդին անցնելու, գործնական աշխատանքներու ձեռնարկելու: Գիտակրթական, ընկերային, մշակութային, տնտեսական թէ քաղաքական առումներով հարկ է նախ ազգային գաղափարախօսութեան հայեցակարգ պատրաստել ապա հետամուտ ըլլալ գայն լիարժեքօրէն կենսագործելու: Ասիկա բնականաբար միայն անկախ եւ հզօր պետա-

կանութեան հնարաւորութիւններու եւ միջոցներու առկայութեամբ իրագործելի աշխատանք մըն է:

Գայրենիք-Սփիւռք յարաբերութիւններու իմաստով եւս պարտաւոր ենք անելի գործնական, անելի հիմնաւոր, անելի ձեռնտու, անելի արդիւնարար աշխատադրոյթ ստեղծել: Այս իսկ պատճառով Սփիւռքի հարցերով զբաղող անելի լայն հնարաւորութիւններով օժտուած անելի կենսունակ եւ անելի լիազօր գործադիր մարմին ստեղծելու հարկադրանքին տակ կը զըտնուի մեր պետութիւնը: Իսկ այն ինչ որ ցարդ ձեռնարկուած է կամ ներկայիս գոյութիւն ունի (Սփիւռքի նախարարութիւն, Սփիւռքի հետ մշակութային կապի կոմիտէ կամ այլ), անբաւարար կը նկատուի: Նման կառոյցի մը ստեղծումը եւ այդ մարմնի գործառոյթներու յստակե-

րեկեցիկ, ինքնիշխան, իր նկարագրին եւ ինքնութեան համապատասխան կենցաղակերպով: Այս ձեւակերպումը տարբեր ժողովուրդներու մօտ արտայայտութիւն կը գտնէ տարբեր հայեցակարգերով: Յաճախ կ'օգտագործուի խտալ գաղափարը, տեսիլքը, որ այդ ժողովուրդի ձգտումները, երազները կ'ամփոփէ որոշակի բանաձեւերով, տարազաւորումներով ու գայն կ'առաջնորդէ որոշակի ժամանակով, սովորաբար յաղթանակներ եւ յաջողութիւններ կանխատեսելով հեռաւոր ապագայի համար: Ազգային գաղափարախօսութիւնը յարատեւող գործընթաց է, որ կրնայ շարունակուիլ տասնամեակներ եւ հարիւրամեակներ անընդհատ: Գակայական նուաճումներու տիրացած ժողովուրդներ անգամ, որոնք կը թուի թէ լուծած են իրենց բոլոր հիմնահարցերը, կը փորձեն նոր ուղղութիւններ գտնել իրենց գաղափարախօսութեանց ամրապնդման ի խնդիր:

Ազգային գաղափարախօսութեան ժամանակաշրջանը ներկայիս անարտած համարելու կամ միջազգայնացման որոշակի գործընթացներուն հակադրելու տեսնագին ջանք եւ հետամտութիւն նշմարելի է ամենուրեք, հանգամանք մը, որ անշուշտ վտանգաւոր է եւ վնասակար:

Կեանքը ցոյց կու տայ, թէ կլուպալացման կամ համաշխարհայնացման նորօրեայ պայմաններու մէջ, երբ արդէն խօսքը քաղաքակրթութիւններու պայքարի, մրցակցութեան կամ երկխօսութեան կը վերաբերի, կրկին հիմք կ'ընդունուի որոշակի միութիւններուն եւ համախմբումներուն ազգային գաղափարախօսութեան տեսութիւնը, սկզբունքը: Մեծապետական շրջանակներ, այսօր, ժողովրդավարութեան համար նկատուի ունին միայն իրենց մոտելը (նմոյշ), տարբերակը, գոր կ'աշխատին տարածել ամեն ուղղութեամբ, առանց մտածելու որ այդ ժողովրդավարութիւնը ԱՄՆ-ի թէ Իրանի համար կրնայ ուրիշ դիմագիծ, ձեւ կրել, Գիւսաստանի, Գնդկաստանի եւ արաբական երկիրներու համար այլ, իսկ եւրոպական ժողովուրդներու կամ պետութիւններու համար՝ բոլորովին տարբեր կերպ՝ մօտեցում: Այս իրողութիւնը եւս բաւական այժմեական եւ անշրջանցելի կը դարձնէ ազգային գաղափարախօսութիւնը կամ մտածողութիւնը յստակօրէն ձեւակերպուած, բնորոշուած ունենալու հրամայականը:

ցումը յառաջիկային պէտք է կարելուի, պէտք է ընդգծուի, որպէսզի Գայրենիք-Սփիւռք համատեղ միջոցառումներն ու ձեռնարկները դառնան անելի արգասաւոր, անելի նպատակասլաց: Նոյն ատեն հարկ է, որ երկրի եւ արտերկրի հայութեան միջեւ յարաբերութիւնները անելի գերաճին, սերտանան, արդիւնաւորուին եւ ցանկալի հորիզոնականի հասնին:

Յաճախ կը խօսինք, կը ճարենք ազգային գաղափարախօսութեան մասին, բայց առհասարակ չենք յաջողի գիտական-առարկայական ձեւակերպումներու լեզուով բացատրել գայն, պարզաբանել՝ թէ ինչ կը ներկայացնէ այդ ուղղութեանը:

Պատմութեան ընթացքին կը ձեւաւորուին հաւաքականութեան մը ազգային մտածողութիւնը, տոհմային հոգեկերտածքը, բնորոշ ճրգտումները: Իւրաքանչիւր ժողովուրդի հիմնական իրաւունքն է՝ ապրիլ իր հայրենի հողին վրայ, ապրիլ բա-

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Հանգուցեալ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԻԼԷՃԵԱՆԻ

Գանգուցեալի մահուան Ա. տարելիցի հոգեհանգստեան պաշտօնը պիտի կատարուի Կիրակի, 3 Յունուար 2019-ին, յաւարտ Ս. Եւ Աննահ Պատարագի, Ս. Աստուածածին եկեղեցոյ մէջ, Վիլլաներ - Գալէա:

Յետ հոգեհանգստեան արարողութեան ցաւակցութիւնները պիտի ընդունուին եկեղեցոյ ներքնասրահէն ներս:

Hyde Park

Գեորգ Յակոբճեան

Ալեքսանտրին հետ հանդիպման յաջորդող օրը, Կիրակի առաւօտ, Չէիթ փոխանակ եկեղեցի երթալու, որոշեց Hyde Park երթալ, քիչ մը քալել ու առանձնանալ: Hyde Park-ը Լոնտոնի կեդրոնական ու պատմական մեծագոյն պարտէզներէն մէկն է: Նախ, դիտմամբ, խօսք արտասանողներու յատուկ անկիւնէն (speakers corner) անցաւ՝ տեսնելու թէ այդ օր որո՞նք եկած են հանրութեան հետ իրենց տեսակետերը, հարցերը, պահանջները, ծրագրերն ու առաջարկները բաժնեկցելու: Մարմարէ Կամարէն (Marble Arch) մինչեւ Վիքթորիայի Դարպաս (Victoria Gate) երկարող այս տարածքին վրայ վերջին հարիւր յիսուն տարիներուն, տասընեակ մտաւորականներ, հասարակական գործիչներ, աքղիւստներ, քարոզիչներ այստեղ կը հաւաքուին ու ճանաչող կը կարդան, հասարակութեան հետ երկխօսութեան կը մտնեն, ժողովուրդը զօրաշարժի կ'ենթարկեն, ցոյցեր ու հանրահաւաքներ կը կազմակերպեն ու խօսքի ազատութեան իրենց տարրական իրաւունքն կ'օգտուին:

Ու ահա Չէիթին առջեւ, իրարմէ հարիւր մէթր հեռաւորութեան վրայ գտնուող երկու հարթակ կը յայտնուի՝ «Աստուծոյ Թագաւորութիւնը» (The Kingdom of God) քարոզող աղանդաւորական խումբ մըն է, ըստ երեւոյթի: Խիստ կոկիկ, բարեձեւ, հասուն տարիքի երկու տղամարդ եւ երեք կին կը փորձէին անցորդներուն Աւետարան բաժնել, Զրիստոսը գովաբանել եւ իրենց կեդրոնին մասին պատմել: Պատիւ սեղանի մը վրայ քանի մը պրոշիւր եւ կրօնական այլ գիրքեր տեղադրած էին ու քաղաքավարօրէն «որսորդութիւն» կ'ընէին: Այս խումբին մօտ ընդամենը երեք-չորս անցորդ հաւաքուած էր. Չէիթ բոլորին մեղմօրէն ժպտելով շարունակեց ճամբան:

Երկրորդ խումբին հեռուէն ինչ ըլլալը յստակօրէն չէր երեւեր: Բաւական խճողում ու աղմուկ կար: Բարձրախօսով արձակուած ձայները անհասկնալի էին: Երբ մօտեցաւ, տեսաւ թէ այս խումբն ալ մահմետականութեան քարոզչութիւնը կը կատարէր: Հարթակի կազմակերպիչները, երիտասարդ ու տարեց, արաբական կլլապիներով, երկար-երկար մօրուքներով, ածիւրած պեխերով, բարձրածաճ՝ կրքո՛տ ու ինքնավստահ իսլամութեան ազնուական կրօնք մը ըլլալու մասին ճանաչող կը կարդային թէ՛ անգլերէնով, թէ՛ արաբերէնով, երիտասարդները պահպանողական կեանքի ու աղօթքի կը հրաւիրէին, արաբերէն ու անգլերէն հրատարակութիւններ

կը բաժնէին: Այդ պահուն, Չէիթին մարմինէն սուկալի սարսուռ մը անցաւ, սրտին զարկերը արագացան ու Դամասկոս-Հալէպ ճամբուն վրայ իրենց մեքենային վրայ յարձակող մարդիկը յիշեց: Նոյն հագ ու կապը եւ արտաքինը ունէին...:

-Քարլ Մարքսի, Վլատիմիր Լենինի եւ Ճորճ Օրուելի նման մարդոց շարքին, «Աստուծոյ Թագաւորութիւն» եւ իսլամութիւն քարոզողներն ալ իրենց տեղը ունին Hyde Park-ին մէջ: Ամեն պարագայի, հիմա ֆէյսպուքը բոլորին «speakers corner»ն է, գիտցող-չգիտցող, իմաստալից-անիմաստ, ամեն մարդ, ինչ կ'ուզէ կ'ըսէ այդտեղ, - հեզանքով մտա-

ծեց Չէիթ եւ արագ քայլերով շարունակեց ճամբան: Վերջապէս, տեսադաշտի լայն հորիզոն ունեցող նստարան մը գտաւ ու քիլովմէթրեր քալած շնչասպառ անձի մը նման ինքզինքը նստարանին վրայ նստեց: Ան կը մտածէր, թէ ինչո՞ւ սարսափած էր մահմետական քարոզիչներէն: Միւս կողմէ ինքզինքը կը պահարկէր ըսելով, որ ճիշդ չէ դէպքի մը հիման վրայ Նոյն խումբին պատկանող մարդոց նկատմամբ բացասական դիրքորոշում, նախապաշարում ունենալ, ճիշդ չէ մարդիկը արտաքինով դատել, պէտք է լայնախոհ եւ շոքաշահայեաց ըլլալ եւ այլն: Երկու երեք թռչուններ յայտնուեցան ու նստարանէն քիչ մը հեռու իրենց կտուցներով կեր փնտռել սկսան: Թռչունները ճարտարօրէն հացի փշրանքը ճիւղերու ցպիկներէն եւ չորցած տերեւներու մնացորդացէն կը գանազանէին: Եթէ իրենց կտուցին մէջ առածը ուտուելիք էր, շուտով կուլ կու տային, իսկ եթէ ոչ՝ անմիջապէս կը թափէին:

«Երանի՛ր՝ բոլոր մարդիկ ալ բնական կարողութիւն ունենային իմացական-գաղափարականօրէն «չուտուելիք ցպիկ»ը, «ուտուելիք հացի փշրանք»ը գանազանելու: Օ՛հ, բայց որքան դժուար է որոշել թէ ո՞րմէկն է «ցպիկ»ը, ու ո՞րմէկը՝ «հաց»ը... պարզ խօսքով, քիչ առաջուան հարթակներէն հրամցուածները եթէ որպէս օրինակ վերցնենք, ինչպէ՞ս պէտք է որոշել, թէ ո՞րմէկը «հաց» է, որմէկը՝ «ճիւղ», ինչո՞ւ պէտք է որոշել, որո՞նք են չափորոշիչները, թերեւս ինձի համար հաց համարուածը ուրիշի մը համար

Շար. Էջ 14 ➤

ԱՐԴԷՆ ԿԱՐՕՏՅԵՐ ԵՄ ՀԱԼԷՊԸ

Սեան Ազարիկեան-Պարմաքսեան

Այս անգամ խանդավառութեամբ չեմ պատրաստեր ճամպրուկս... դեռ ժամանակ կայ... կարծեք յետաձգելով պատրաստութիւնը կը փորձեմ ուշացնել մեկնելուս թուականը:

Ներքին պայքար մը կ'ապրիմ ես ինձի հետ: Պատերազմի դաժան յիշատակները հազիւ թօթափած քաղաքէն ինչպէ՞ս հեռանամ, չե՞ որ միասին յարթահարեցիկը բոլոր դժուարութիւնները: Ինչպէ՞ս հեռանամ ընտանիքէս, հարազատներէս եւ բարեկամներէս, որոնց տազնապի օրերուն առաւել եւս կառչեցայ: Սակայն ուշացած «վիզա»ն հասած էր...

Պէտք է յանձնեմ մօտս գըտնուող ատենագրութեան տեսարակները, միութեան պատկանող բոլոր արխիւները: Տակաւին չաւարտած աշխատանքներ ալ ունիմ, բայց ճամբորդութիւն է, փորձանքի կրկնում հանդիպի... ստիպուած դժկամութեամբ կը յանձնեմ բոլորը:

Խաչակնքելով գոյգ զաւակներուս հետ ճամբայ կ'ելլեմ: Անդրանիկ տղաս համալսարանի քննութիւններու պատճառով պէտք է Հալէպ մնայ: Սրտես բաժին մը հոն թողլով հեռանալու խղճահարութիւնը կ'ապրիմ: Վստահ եմ, որ մայրս, մեծ մօր գուրգուրանքով ինձմէ անելի պիտի խնամէ գինք, բայց...

Լիբանան եմ: Հոն հաստատուած քոյրս եւ ամուսինը ջերմութեամբ կը դիմաւորեն մեզ: Թռիչքս յաջորդ օրն է...

Վերջապէս կը հասնիք Համպուրկ: Ամուսինս անհամբեր կը սպասէ մեզի: Երկինքը, ինչպէս միշտ, մռայլ է... անընդհատ կ'արտասուէ... մարդիկ քալելէ անելի կը վազեն: Ո՞ր կ'երթան չէս հասկընար... ոչ ոք կը նկատէ քաղաքի տօնական շքեղ զարդարանքը:

Համպուրկի հայ համայնքին մաս կը կազմեն բաւական մեծ թիւով Հայաստանէն գաղթած հայեր, պարսկահայեր, պոլսահայեր եւ պատերազմի պատճառով վերջերս գաղթած սուրիահայեր: Հոս ալ ունիմ ծանօթներ, բարեկամներ եւ ընկերուհիներ:

Նոր տարուան գիշերն է: Ներկայ պիտի ըլլանք համայնքի վարչութեան կազմակերպած ամանորեան խրախճանքին: Ընտանեկան երդիքէն դուրս՝ ճաշարանի մէջ Նոր Տարին դիմաւորելը ինձի համար խորթ երեւոյթ է: Ահաւասիկ Եւրոպա...

Ժամանակէն առաջ ճաշարան կը հասնիք: Ամուսինս վարչութեան մաս կը կազմէ ու զբաղած է հրաւիրեալներու սեղաններուն դասաւորումով: Ընդարձակ, գեղեցիկ զարդարուած սրահին մէջ կը գտնեմ տեղս ու կը տեղաւորուիմ:

Յանկարծ կին մը կը մօտենայ ինձի բացագանչելով.

-Սեան, ինչպէ՞ս լուր չունիմ

որ եկեր ես...

-Երկու օր է հոս եմ, - ամչնալով կը պատասխանեմ:

Կը մտածեմ ինչպէ՞ս գինք տեղեակ պէտք է պահէի արդեօք... անպայման պէտք է որ դիմատետրիս վրայ cheek in ընէի: (Չգուշի երեւոյթ է ինձի համար այցելած վայրը

կամ համտեսած կերակուրդ դիմատետրի բոլոր ընկերներուդ տեղեկացնելը):

Բարեկամուհիս, իբրեւ թէ շատ մտահոգ, կը հարցնէ.

-Ինչպէ՞ս է Հալէպի վիճակը:

-Դեպի լաւ կ'ընթանայ, - կտրուկ պատասխան մը կու տամ:

Չեմ ուզեր լսել իր կարեկցանքի խօսքերը:

-Մեր դպրոցները գոցուե՞ր են եղեր, - կը հարցնէ:

Արիւնս գլուխս խուժած է արդէն: Կը փորձեմ պաղարիւնութիւնս պահելով պատասխանել.

-«Ձեր» դպրոցներէն տեղեակ չեմ, բայց մեր դպրոցները բնաւ չփակեցին իրենց դռները:

Ան կ'ակնարկէ անձնական օտար դպրոցներուն, որոնք պատերազմէն առաջ իր նման շատ մը հայ տիկիններուն համար «հարուստներու» կարգին դասուելու միջոց մըն էր: Իսկ հիմա, հոս, շատ շուտ եւրոպացիի հովեր առեր էր արդէն:

Խրախճանքը սկսած է: Ֆրանսայէն ժամանած երգիչը ձայնը ձգած կը փորձէ երգել:

Բոլորը կը պարեն: Կը նկատեմ գոյգ մը, որ գապանակի նման կը ցատկէ: Աղջիկն ու տղան իրարու հետ չեն խօսիր իսկ: Երաժշտութեան վերիվայրումներն ալ գիրենք չեն հետաքրքրեր: Միայն կը ցատկառնեն:

Անդին ուշադրութիւնս կը գրաւէ ուրիշ գոյգ մը: Երիտասարդը վըստահ որ գերմանացի է, բայց աղջիկը՝ հայ: «Այս հայուհին օտար երիտասարդին մէջ ի՞նչ առաւելութիւններ գտած ըլլալու է... մեր հայուն մէջ կարելի չէ՞ր գտնել», կը մտածեմ: Աղջնակը երգին բառերը ծամծամելով կը պարէ... Հետագային իր գաւազը ո՞ր լեզուով պիտի ծամծամէ... չեմ գիտեր:

Սեղանակիցներս կը փորձեն գիւ ընտելացնել մթնոլորտին: Մէկը հարցում կ'ուղղէ, միւսը տեղեկութիւններ կու տայ, ուրիշ մը կենաց խմելով բարի գալուստ կը մաղթէ:

Բայց ես, մտքով անջատուած բոլորէն, արդէն կարօտցեր եմ Հալէպը...

Հարձակոյթ

ԱՆԻՖԻՇԵՆԿՃԵԱՆ. «ԱՌՈՂՋ ԵՒ ՆԻՄՆԱԲՈՐՈՒՄԾ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԴԷՊԻՆՈՐ ՍԿԻԶԲ Կ'ԱՌԱՋՆՈՐԴԷ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ»

Օրերս Յալէպ կը գտնուի պատմական գիտութիւններու թեկնածու, հալէպահայ կրթական մշակ, Յամազգայինի Յայագիտական Զիմնարկի դասախօս, «Սուրիոյ Յայ Յամայնքի Պատմութիւնը 1946-1970 թթ» գիրքի հեղինակ օր. Անի Ֆիշենկճեան: Այս առիթով «Գանձասար» հետեւեալ հարցազրոյցը ունեցաւ անոր հետ:

«Գանձասար»- Յալէպէն Յայաստան մեկնեցաք, սակայն ձեր աշխատանքը կանգ չառաւ, յուսահատութիւնը բոյն չդրաւ ձեր մտաւոր աշխարհին մէջ, Յալէպի երկար տարիներու փորձառութիւնը ձեզի հետ առած մասնագիտական ոլորտ ուղղուեցաք: Ինչպիսի՞ փուլեր ընդգրկեց ձեր աշխատանքի դաշտը վերջին տարիներուն:

Անի Ֆիշենկճեան- Յալէպի ճրգնաժամային տարիներուն, երբ սարսափազդու իրավիճակ կը տիրէր ամէնուրեք, ժամանակաւորապէս Յայաստան մեկնած էի, սակայն սուրիական պատերազմի հետզհետէ վատթարացող իրավիճակին բերումով Երեւան հաստատուեցայ:

Սկզբնական շրջանին աշխատանքս սկսայ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինի Գեորգեան հոգեւոր աստուածաբանական համալսարանէն ներս՝ արեւմտահայերէն դասաւանդելով երրորդ լսարանի ուսանողներուն, որոնք սարկաւազներ էին:

Տարբեր շրջաններէն՝ Աբխազիայէն, Թիֆլիսէն, Ռուսիայէն, Ռումանիայէն, Ամերիկայէն ուսանողներ կը ժամանէն այնտեղ՝ առաւել ծանօթանալու ծիսագիտութեան, շարականագիտութեան եւ իրենց գիտելիքները հարստացնելով կը վերադառնային: Ուսումնական ծրագիրը կը ներառէ նաեւ արեւմտահայերէնի դասաւանդութիւն:

Աշխատանքային յաջորդ հանգրուանս Յայաստանի Յանրապետութեան Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի Պատմութեան Զիմնարկի Սփիւռքի եւ Գաղթօճախներու բաժինը եղաւ: Այս հիմնարկին մէջ կը գործէն առանձին բաժիններ՝ հին դարերու պատմութեան բաժին, միջին դարերու, նոր պատմութեան, նորագոյն պատմութեան, ցեղասպանութեան, հայ դատի, մամուլի եւ երիտասարդ պատմագետներու խորհուրդ եւ բաժին...: Իւրաքանչիւր ատենախօսութիւն, ըստ նիւթի, տնօրէնութենէն կ'ուղարկուի իրեն համապատասխան բաժին: Ապա բաժինի անդամները կը կարդան եւ կ'ուսումնասիրեն գայն: Մէկ առաջատար, երկու ընդդիմախօս պատմաբաններ կը նշանակուին: Այնուհետեւ կը հրաւիրուի տուեալ անձը եւ աշխատանքը քննարկման կ'ենթարկուի: Աւարտին, բոլոր գիտաշխատողներուն կարծիքները կը մէկտեղուին, կը դառնան մէկ ամբողջութիւն եւ կը յանձնուին հեղինակին: Ապա թեզի

պաշտպանութեան օրը այդ ամէնը կը կարդացուի:

Իւրաքանչիւր տարուան աւարտին տնօրէնութեան հետ կը քննարկուին տարուան ընթացքին բաժինէն ներս իրականացած աշխատանքները:

2014-էն մինչեւ 2017 իմ աշխատանքը պայմանագրային էր: 2017-էն արդէն ընդունուած եմ որպէս մնայուն պաշտօնէտ: Իւրաքանչիւր տարեշրջանի աւարտին հաշուետու եմ տնօրէնութեան եւ պետք է տարուան աշխատանքները ամբողջացուցած ըլլալս:

«Գ.» - Խնդրեմ ներկայացնէք ձեր վերջին գիրքին՝ «Սուրիոյ Յայ Յամայնքի Պատմութիւնը 1946-1970 թթ»-ին անցած ուղին:

Ա.Ֆ. - «Սուրիոյ Յայ Յամայնքի Պատմութիւնը 1946-1970 թթ» գիրքին նիւթը ատենախօսութիւնս էր, զոր 2004-ին պաշտպանած էի:

2014-ին երբ աշխատանքի ընդունուեցայ, հիմնական պայմանը այն էր, որ ատենախօսութիւնս վերածուի գիրքի եւ որպէս մենագրութիւն ակադեմիայի անունով սեղանին դրուի: Այսօր ատենախօսութեանս եւ գիրքի բովանդակութեան մէջ հսկայ տարբերութիւն գոյութիւն ունի, որովհետեւ կան փոփոխութիւններ՝ աղբիւրներու, սկզբնաղբիւրներու եւ գրականութեան, նոր հրատարակութիւններու, արխիւներու եւ այլն: Վերջին շրջանին օգտուեցայ նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան արխիւնէն, որ նոր լոյս սփռեց աշխատութեանս վրայ:

Գիրքին աշխատանքները աւարտելէս ետք, տնօրէնութիւնը համապատասխան բաժիններ ուղարկեց գիրքս, որպէսզի ուսումնասիրուի: Այդ բաժիններէն էին՝ Մամուլի Պատմութեան եւ Արեւելագիտութեան բաժինները: Արեւելագիտութեան եւ Մամուլի բաժիններուն քննարկումներէն ետք, իրաւասութիւն ունէի դիտողութիւնները նկատի առնել կամ չառնել: Այնուհետեւ իւրաքանչիւր դիտողութիւն նկատի առնելով՝ նոր որոնումներու ձեռնարկեցի: Ապա նիւթը յանձնեցի խըմբագիրին, որ իր կարգին նշումներ

կատարեց: Այդ նշումներն ալ նկատի առնելէ ետք, նիւթը յանձնեցի բաժինին: Այնտեղ հաստատուելէ ետք, յանձնուեցաւ Գիտխորհուրդի ընդլայնուած նիստին, եւ ինն բոլորը իրենց կարծիքը ներկայացուցին՝ յայտնելով որ գիրքը արժանի է տպագրութեան: Գիտխորհուրդին դիմաց աշխատանքս հիմնաւորուած կերպով ներկայացնելէ ետք, ինծի անկէ քաղուածք մը յանձնեցին, որպէսզի գայն յղեմ Յայաստանի Յանրապետութեան Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի Ազգային Գրադարան, որպէսզի հաստատեն եւ գիրքը տպարան յանձնեն: Մինչ այդ արդէն սկսած էինք գիրքի ձեւաւորման աշխատանքին: Մինչեւ վերջին վայրկեաններ գիրքին մէջ սրբագրութիւններ կը կատարէի: Գիտական աշխատանքը միշտ քննադատութիւն կը պահանջէ: Առողջ եւ հիմնաւորուած քննադատութիւնը դէպի նոր սկիզբ

վանդակութիւնը պիտի ընդգրկէ Սուրիոյ Յայ Յամայնքի պատմութիւնը 1971-2011, որ արդէն հաստատուած էր, սակայն Յալէպի մէջ տեղի ունեցող պատերազմին պատճառով լրումին չէր հասած: Գործը վաւերագրական չ'ըլլար, եթէ նոյնիկնքն համայնքի աղբիւրները չօգտագործեմ: 200 էջանի գիրքը պատրաստ է արդէն, բայց անոր մէջ մեր թեմի արխիւները կը բացակային, ուստի կարելի չէ վերջնական համարել գայն: Այս ժամանակաշրջանը՝ «Ուրուագիծ Սուրիոյ Յայ Յամայնքի Պատմութեան» անուան տակ, կ'ընդգրկէ նաեւ Յայաստանի 1988-ի երկրաշարժը, Արցախեան պատերազմը եւ սուրիահայութեան կեցուածքը, Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմը եւ համայնքի օժանդակութիւնը, Իրաքի պատերազմը, իրաքահայերու Սուրիա հաստատուիլը, Զուլայի պատերազմն ու ընդհանրապէս ցուցաբերուած օժանդակութիւնները: Կըրթամշակութային բաժինին մէջ կերտուեցած եմ դպրոցներուն, Յամազգայինի Յայագիտական Զիմնարկին եւ համայնքի կրթամշակութային կեանքին մէջ անոր ունեցած կարեւոր դերին:

Յառաջիկայ ծրագիրներուն մաս կը կազմեն նաեւ Սուրիոյ Յամայնքին առնչուող 1920-1970 տարեշրջաններու փաստաթուղթերը:

«Գ.» - Գետաքրքրական է մանրամասնութիւններ իմանալ նաեւ ԶԳ Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի Զրաչեայ Աճառեանի Լեզուի Ինստիտուտի արեւմտահայերէնի բաժինին մասին:

Ա.Ֆ. - 2013-էն ի վեր Յայաստանի Յանրապետութեան Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի Զրաչեայ Աճառեանի Լեզուի Ինստիտուտի արեւմտահայերէնի բաժինին մէջ կը գործեմ: Այս հիմնարկը ընդհանրապէս հայրենադարձներ զըլխաւորած է: 2016-էն ի վեր, համագործակցութեամբ արեւմտահայերէնի բաժինին, գիտական հետազոտութիւններ կը կատարուին այնտեղ: Մինչեւ 2018-ի Սեպտեմբեր ամիսը, այս բաժինին գիտաշխատողներն էին Յակոբ Զոլաքեանը, Լենա Նազարեանը եւ ես, տիկին Լենայի ճամբորդութենէն ետք Սօսի Միշոյեանը մեզի միացաւ: Նախկին աշխատողներէն էր Յարութ Մարաշլեանը: Զոն Յայաստանի Յանրապետութեան Սփիւռքի Նախարարութենէն պատուէրներ կու գան գրական արեւմտահայերէնի պատմութեան, քերականութեան պատմութեան ուսումնասիրութեան գծով աշխատանքներ կատարելու համար: 2016-ին Յակոբ Զոլաքեանի հետ համախորհուրդ որոշեցինք

«Գ.» - Այլ ծրագիրներ ունի՞ք: Ա.Ֆ. - Այո՛, յաջորդ գիրքիս բո-

Զարգացողը վարեց Լուսին Ապաճեան-Չիլվերշեան Շար.՝ 19 14

Աշակերտական Անկիւն

ՆԻՄՈՐԻ ՓՈՐՁ ՄԸ

Աննա Մարիա Լեպլեպճեան
Աննա Չալաքեան

* Մայրս ամեն անգամ երբ տուն մտնե կը հարցնեմ. «Մ'մ, տուն մտա՞ր»: «Չէ, ասիկա ուրուականս է...», կը պատասխանէ խորհրդաւոր ձայնով:

* Դասարանին մէջ երբ ուսուցչուհին ըսէ՝ «ամէն բան ձգէ, դասիդ նայէ՛», ես եւ ընկերուհիս իրարու կը նայինք ու ձեռքերնիս վեր կը բարձրացնենք՝ փաստելու համար թէ ամէն բան ձգած ենք...:

* Դասարանը, ես եւ քովս նստած դասընկերուհիս գծիկներով կը վիճաբանինք: Ես իր գիրքին մէջ պզտիկ գծիկ մը կ'ընեմ, ինք փոխադարձաբար գիրքիս մէջ քիչ մը ւելի մեծ գիծ մը կը քաշէ: Այսպիսով մեր գիրքերուն մէջ համաշխարհային երրորդ

պատերազմը տեղի կ'ունենայ՝ գծիկներով:

* Մեր օրիորդներէն մէկը վարժութիւն ունի նախքան դասարան մտնելը անպայման իր սիրած բանալիով դրան ապակիին զարնելու: Այս անգամ, չար բախտէն, ապակին կտորած էր, սակայն ուսուցչուհին տեղեակ չէր: Յանկարծ բանալին առաւ եւ ապակիին զարնել փորձեց, սակայն ձեռքը պարապութեան զնաց, իսկ դասարանին մեծամասնութիւնը... ինդպէս մարեցաւ:

* Կ'ուզե՞ք հասկնալ, թէ ի՞նչ է 20 վայրկեանին եւ 15 վայրկեանին տարբերութիւնը: Բացատրեմ... Երբ անհամբեր դասապահու աւարտին սպասող տղաքը ժամացոյց ունեցող մեր դասընկերուհիին ժամը հարցնեն ու ան պատասխանէ.

-20 վայրկեան մնաց:

Կը սկսին դասարանէն ներս պոռալ-կանչել, աղմկել: Իսկ երբ ան պատասխանէ.

-15 վայրկեան մնաց:

Ուրախութեամբ ցատկոտել կը սկսին...:

Թ. կարգ
Քարէն Եփփէ Ազգ. Ծննդարան

ԻՆՉՈՐԻ «ՊԶՏԻԿ ՔՈՅՐԻԿ»

Անի Պողիկեան

Եղբայրս լեզու ելած օրէն զիս «պզտիկ քոյրիկ» կը կանչէ, իր մեծ ըլլալով կը պարծենայ: Այս տողերը կարդացողը կը կարծէ, թէ մեր մէջ լեռ ու ձորի չափ տարիքի տարբերութիւն կայ: Սակայն մենք աշխարհ եկած ենք ընդամենը երկու վայրկեանուան տարբերութեամբ:

Այո՛, մենք երկուորեակ ենք, սակայն մեզ տեսնողը չի հաւատար որ այդպէս ենք, նոյնիսկ չի գիտնար, որ քոյր-եղբայր ենք, որովհետեւ ո՛չ արտաքին տեսքով, ոչ ալ բնաւորութեամբ իրարու կը նմանինք: Մայրս կը պատմէ, թէ մանկութեան օրերուն մեր միջեւ շատ ամուր կապ մը կար, այն աստիճան, որ երբ մեզ մէկը լար, միւսն ալ կը սկսէր լալ: Երբ մեկը հիւանդանար, միւսն ալ կը հիւանդանար...:

Այսպէս շարունակուած է մեր վիճակը մինչեւ որ իւրաքանչիւրս ունեցած է իր ընկերները, իր անձնական նախասիրութիւնները, յատուկ կեանքը, ու անկախ դարձած:

ԺԱ. կարգ
Քարէն Եփփէ Ազգ. Ծննդարան

ԲՆՈՒԹԵԱՆ
ՅԵՏՔԵՐՈՎ -2-

Լարա Արքին

Յուրտ ծմբան ճարճատող կրակը կը սիրեմ վայելել: Հոն, ծիրանագոյն երանգին մէջ, կոհակներ կը խայտան կարծեք: Անոնք կը նմանին չիրակա-նացած ցնծագին երագներու, որոնք իրենց գոյնը պահելով հանդերձ, շըրջան մը ետք կ'անեանան: Ալիքները կը յառնեն՝ սենեակին մէջ շերմութիւն մը թողլով: Բնութեան պարզեւած չորս տարրերէն մէկն է կրակը: Խորհրդողանիչն է վերսկսումի կամ աւարտի մը, սիրոյ, ուժի եւ նոր թափի անվերջանալի կայծն է ան, մօտալուտ բոթի, վտանգի ազդանշանն է նաեւ: Հայ գրականութեան մէջ բանաստեղծները տարբեր բնորոշումներ տալով կրակին, զանազան նիւթեր արծարծած են: Բանաստեղծ Եղիշէ Չարենց, գործրիւնակ, կրակը յարածուն, զարգացող ու նորանոր իմաստներ կրող բառ մը դարձուցած է: Բանաստեղծը իր «Տաղարան» հատորին մէջ առաջին իսկ քառյակին տողերով բացայայտած է իր անկեղծ սերը.

«Ինչքան որ հուր կայ իմ սրտում բոլորը քեզ
Ինչքան կրակ ու վառ խնդում բոլորը քեզ»:

Լուսաճաճանչ զգացումներ ու բարիք կ'արտայայտեն «հուր», «կրակ» ու «վառ» բառերը: Նուիրումի գաղափարը հոս համամարդկային է:

Չարենց նման անդրադարձ կատարած է իր «Ամբոխները Խելագարուած» վիպերգի վերջաբանին մէջ: Հոն «Արեգակ» ու «Արեւ»ը մղիչ ուժն են ամբոխին, հին աշխարհը կործանելու եւ անարդարութիւնը մերժելու պոռթկումն են: Արեգակին «հրով վառուած» ճառագայթները ամբոխին յուլացած հոգիին մէջ թափանցելով, նոր ու արդար աշխարհ մը հիմնելով հրաբորբ գօրութիւն կը պարզեւեն.

«...Հոծ խմբերով, հարազատներուն, Արեգակի հրով վառուած՝
Դեպի Արեւն էին գնում ամբոխները խելագարուած...»:

Հինը մերժելու եւ նոր հանգրուան մը բանալու հիմնապետն է արեւը: Դրական կորովի ու նոր թափ տալու իմաստով շաղախուած են «հուր», «Արեգակ» եւ «Արեւ» բառերը, որոնք մարդկութեան ու սիրոյ շեփոքը հնչեցուցած են:

Իսկ «Մահուան տեսիլ» առաջին յեղափոխաշունչ վիպերգին մէջ, Չարենց «բորբ» անկանը վերագրած է հայրենիքին: Չգայնացուց պատկերներով, բարձր լարուածութեան հոսանքով Չարենց ներկայացուցած է կախաղանի փայտերը եւ քաղաքին ստուերամած փողոցները: Ան իր մահով ցանկացած է տեսնել երկրի լուսաւոր ապագան, ինքզինք անեացնելով՝ ուզած է ներքին ճառագայթը սփռել հոգեվարքի մէջ եղող հայրենիքին վրայ.

«Ու թող տեսնեն աչքերի մէջ իմ կախուածի,
Իմ բորբ երկիր լուսապսակ քո ապագան»:

Սիրերգակ բանաստեղծ Վահան Տերեան «Մի Խառնէք Մեզ» ոգեշունչ ստեղծագործութեան մէջ հայ ազգին վերականգնելու կոչ ուղղած է, հաւատք ու յոյս ներշնչած է: Հոս կրակ ամենող փիւնիկը կը խորհրդանշէ հայ ազգը: Ան իր ամբողջ «գեղեցկութեամբ ու փառքով» դարբերու մոխիրներուն մէջէն վերականգնելով նոր ճամբայ մը կը կերտէ «վառ» ու ւելի գօրաւոր.

«Որպէս փիւնիկ կրակից կ'ելնես, կ'ելնես նոր
Գեղեցկութեամբ ու փառքով վառ ու լուսաւոր»:

Հանգրուանային անկումի տրամադրութիւն կը ներկայացնէ Արսէն Երկաթի «Ճրագը» բանաստեղծութիւնը: Ճրագին մարմնացող լոյսին աւարտին հետ, հաւանօրէն կը հասնի մահը: Մահուան հետ հաշտ օտար անցորդին մարմնաւորումն է, որ ճրագին մթազնումով վերջին աղօթքը պիտի կատարէ ու մեկնի աշխարհէն: Ստորեւ վերջին տունը կը ներկայացնենք.

«Իսկ եթէ ճրագն առկայծի շուտ,
Աչքերդ բաց ըսպասէ՛ -
Տո՛ւր ինձի աղօթքը ձեռքերուդ,
Պիտի գայ մահը գուցէ...»:

Քնարերգութեան եւ բանաստեղծութեան մէջ կարելի տեղ գրուած է կրակը: Տարբեր պատկերներու միջոց դառնալով, ան ներկայացուած է իբրեւ ազգի ու հայրենիքի թոհուբոհը, պատերազմը կամ վերածնունդը, հեթանոսական աստիճանները՝ արեւապաշտութիւնը կամ կրակապաշտութիւնը, խանդը կամ հատնումը, օճախի պաշտամունքը եւ այլն:

ԼԵՌՆ ՉԱՔԻ ԵՏԱԼԵԱՆ. «ՏՈՒՐԻՆ ԴԻՄԱՅ ՍՈՒՐԻՎԿԱՆ ԼԻՐԱՅԻՆ ՓՈՒՍԿՐԺԵՔ ԶՐԱՇՔՈՎ ՄԸ 54.000-Ի ԶԱՍՆԵԼՈՒ ՓՈՒՍԿՐԵՆ 500-Ի ԶԱՍԱԿ»

Լերան Չաքի Ետալեան

Սուրիական-Յայաստանեան Գործարար Խորհուրդի նախագահ Լերան Չաքի Ետալեան յայտնեց, որ ամերիկեան տոլարին դիմաց սուրիական լիրային փոխարժեքը 400-ի կը հասնի կրկին, եթէ Սուրիա-Թուրքիա-արաբական երկիրներ սահմանային միջանցքները բնականոն ձեւով բանին: Ան դիտել տուաւ, որ սեւ շուկային մէջ ամերիկեան տոլարին դիմաց սուրիական լիրայի փոխարժեքին 500-ի հասնիլը մտահոգիչ չէ, որովհետեւ պատերազմի տարիներուն սուրիական տնտեսութիւնը հրաշքի համազօր կայունութիւն ցուցաբերեց, նկատի ունենալով որ պատերազմի հետեւանքով սուրիական լիրային փոխարժեքը անկանխատեսելի անկում կրնար կրել, այնպէս ինչպէս կրեց լիբանանեան լիրան Լիբանա-

տադրուած պատժամիջոցները, տոլարին դիմաց սուրիական լիրային փոխարժեքը պէտք է հասնէր 54.000 սուրիական ոսկիի, ոչ թէ սոսկ 500-ի, իսկ պատերազմի աւարտէն ետք՝ 27.000 սուրիական ոսկիի: Ընդդէմ այստեղ կը կայանայ սուրիական դրամակիչի փոխարժեքին հրաշալի գործունէութիւնը:

Ան յայտնեց, որ սուրիական տնտեսութիւնը պատերազմի ինը տարիներուն ընթացքին գրկուեցաւ քարիւղէն, կազէն, գիւղատնտեսական եւ արդիւնաբերութեան արտադրութիւններէն, նոյնիսկ դրամական արտաքին փոխանցումներէն եւ մեծաթիւ մարդուժէն, որուն մէկ մասը անգործ մնաց, միւս մասը օտարութեան ճամբան բռնեց, «բայց եւ այնպէս սուրիական տնտեսութիւնը կայուն մնաց պատերազ-

ՏԻԳՐԱՆ ՄԱՆՍՈՒՐԵԱՆ. ՀԱՅ ԵՐԳԱՀԱՆՆԵՐՈՒ ԿԱՏՎԱԲՈՅԼԻՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ԿԱՏՎՐ

27 Յունուարին հանրածանօթ երաժշտահան, Յայաստանի Յանրապետութեան արուեստի վաստակաւոր գործիչ, Յայաստանի Յանրապետութեան Ժողովրդական արուեստագետ Տիգրան Մանսուրեան 80 տարեկան դարձաւ:

Տիգրան Մանսուրեան հայ արդի դասական երաժշտութեան անուանի ներկայացուցիչներէն է: Ծնած է Պեյրութ՝ 27 Յունուար 1939-ին: 1947-ին ընտանիքին հետ հայրենիք տեղափոխուած է: 1960-ին աւարտած է Երեւանի Ռոմանոս Մելիքեանի անուան երաժշտական ու-

համար այլ երաժշտութիւն գրած է, ինչպէս՝ «Նուան Գոյնը», 1969, «Մենք Եւք, Մեր Սարերը», 1969, «Սգաւոր ծիւնը», 1978, «Կտոր Մը Երկինք», 1980, «Յին Օրերի Երգը», 1982 եւ այլն:

Մանսուրեանի շարժանկարային երաժշտութիւնը կ'առանձնանայ մեղեդայնութեամբ, քնարականութեամբ եւ մեծապէս կը նպաստէ շարժանկարի գեղարուեստական գոյնի ամբողջացման:

Երաժշտահանին ստեղծագործութիւնները կատարուած են Լոնտոնի, Փարիզի, Յռոմի, Միլանի,

սումնարանը, 1965-ին՝ ուսումնարանի ստեղծագործական բաժինները, 1967-ին՝ բարձրագոյն վկայականի արժանացած է:

1967-86-ին դասաւանդած է Նոյն ուսումնարանին մէջ (փրոֆ.՝ 1986-էն), 1992-95-ին՝ համալսարանի պետ նշանակուած է: Մանսուրեան գեղագիտական նոր հիմքով վերամշակած է կոմիտասեան սկզբունքները: Ան առաջին երաժիշտներէն է, որ հայ դասական երաժշտութեան ներմուծած է երաժշտական ժամանակակից հնարքներ: Անոր ստեղծագործութիւնները կը սերին հայկական ժողովրդական երգարուեստէն ու հնագոյն տաղերէն, որոնք ներկայացուած են արդի երաժշտական լեզուով եւ կը յատկանշուին պայծառ, արտայայտիչ մեղեդիներով ու հնչեղանգներով:

Մանսուրեան գրած է համալուսագային (սիմֆոնիք) երկեր՝ «Փարթիտա», «Փրելիտներ», «Գիշերային երաժշտութիւն», լարային քառեակներ, մենանուագներ (քունչերթ)՝ թաւ ջութակի եւ նուագախումբի, ջութի (viola) եւ լարային նուագախումբի, կրկնակի մենանուագներ՝ ջութակի, թաւ ջութակի, լարային նուագախումբի համար, «Երեք Արիա՝ Երգելու՝ Արարատի Բաց Պատուհանէն» (ջութի եւ մեծ նուագախումբի համար), «Ո՛ր է, Աբե՛լ, եղբայրք քո» (թաւ ջութակի եւ մեծ նուագախումբի համար):

Գրած է նաեւ վոքալ շարքեր, խմբերգներ, սոնատներ, աղօթքներ ու շարք՝ ըստ Ներսէս Շնորհալիի) եւ այլն:

Մանսուրեան շարժանկարներու

Պերլինի, Վիեննայի, Մոսկուայի, Նիւ Եորքի, Լոս Անճըլոսի եւ այլ քաղաքներու խոշորագոյն համերգային դահլիճներուն մէջ:

Մանսուրեան հայաստանեան եւ միջազգային զանազան մրցանակներու դափնեկիր է:

Յայաստանի Յանրապետութեան մշակոյթի նախարարութիւնը շնորհաւորական ուղերձ յղած է Յայաստանի Յանրապետութեան Ժողովրդական արուեստագետ Տիգրան Մանսուրեանի 80-ամեայ յոբելեանին առիթով՝ ուր յատկապէս ըսուած է. «Մեր ժողովուրդը երբեւէ երաժշտարուեստի մեծ գործիչներու պակաս չէ գգացած, սակայն յորինողներու ու երգահաններու հայոց աստղաբոյլին մէջ միշտ այլ առանձնակի շուքով կը շողայ ձեր աստղը՝ փառաւորելով թե՛ ձեր, թե՛ ձեզ ծնող ժողովուրդին անունը: Դուք մեր մշակոյթի այն բացառիկ գործիչներէն էք, որոնցմով մեր երկիրը բաց ճակատով կը ներկայանայ աշխարհին:

«Ձեր ստեղծագործական գործունէութիւնը արժանի է ամենայն հիացմունքի: Ձեր կենսագրութեան ամենահպանցիկ ակնարկէն անգամ պարզ կը դառնայ, թէ ինչպիսի՛ երկար, դժուարին ու տքնաջան ծանապարհի պիտի անցնի արուեստի նուիրեալը՝ նմանբարձրաժողովուրդի յաջողութիւններու հասնելու համար»:

«Ձերմօտէն կը շնորհաւորենք ձեզ ծննդեան 80-ամեայ յոբելեանին առիթով, կը մաղթենք ամուր առողջութիւն, երկար տարիներու կեանք՝ ի փառս հայրենական մշակոյթի, ի փառս հայ երաժշտարուեստի գագացման ու տարածման»:

البنك والمستثمر

مجلة المصارف والاستثمار في العالم العربي

Al-Bank Wal-Mustathmer

Նի քաղաքացիական պատերազմի տարիներուն, մինչդէռ սուրիականը այնքան մեծ անկում չկրեց:

Չաքի «Դրամատուրը եւ Ներդրողը» սուրիական թերթին հետ ունեցած հարցազրոյցին ընթացքին նկատել տուաւ, որ Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի ընթացքին լիբանանեան լիրային կրած անկումը կարելի չէ համեմատել Սուրիոյ 9-ամեայ պատերազմի տարիներուն սուրիական լիրային կրած անկումին հետ: Լիբանանեան լիրային փոխարժեքը օտար դրամակիչներուն դիմաց անըմբռնելի անկում արձանագրեց: Ամերիկեան մէկ տոլարին դիմաց լիբանանեան լիրային փոխարժեքը 2,5 լիրայէն 3000 լիրայի հասաւ, այսինքն՝ անոր արժեքը 1200 անգամով նուազեցաւ, «իսկ պատերազմի աւարտէն ետք 600 անգամով նուազ մնաց նախապատերազմեան իր արժեքէն՝ հասնելով 1500 լիբանանեան լիրայի: Մինչ օրս այլ լիբանանեան տնտեսութիւնը լիրային վերջին այդ արժեքը պահպանած է»:

Չաքի ըսաւ. «Բացառելով որոշ գործօններ, որոնք իրենց բացասական ազդեցութիւնը ունեցան սուրիական լիրայի փոխարժեքին վրայ, յատկապէս տնտեսական, արդիւնաբերական ենթակառոցներու քանդումը, - որ Լիբանանի նման կառոյցներու քանդումին քառապատիկն էր գրեթէ, - ապա նկատի ունենալով նաեւ Սուրիոյ քաղաքական եւ տնտեսական շրջափակումին արդիւնքն ու երկրին պար-

մը հրահրող ու անոր մաս կազմող մեծաթիւ պետութիւններու, յատկապէս համաշխարհային քաղաքական եւ տնտեսական որոշումներ գոյացնող գերտերութիւններու դաւադրութիւններուն դիմաց»:

Չաքի բարձրորէն գնահատեց Սուրիական Կեդրոնական Դրամատան որդեգրած քաղաքականութիւնը պատերազմի ողջ տարիներուն ընթացքին, հակառակ անոր պատասխանատու կազմին ուղղուած քննադատութիւններուն: Փաստօրէն դրամատուրը յաջողեցաւ կայուն պահել սուրիական ոսկիի փոխարժեքը եւ կանխել անոր թաւազլոր անկումը, որուն արդիւնքով ընկերային յոռի երեւոյթներ կրնային յառաջանալ եւ պատերազմը յաղթահարելու երկրի իշխանութիւններուն քաղաքական որոշումին դիմադրական ենթահողը տկարացնել:

Ետալեան դրամատան քաղաքականութիւնը կարելոր գործօն համարեց սուրիական լիրային դիմաց արտարժուէրային պարտատուներու աճը եւ լիրայի փոխարժեքին խախտումը կանխելու առումով՝ շեշտելով որ. «սուրիական լիրայի փոխարժեքին պահպանումը դրամատան պարտքն է: Աւելին՝ անոր կայունութիւնը անհրաժեշտ է տնտեսութեան անիւր վերաբանեցնելու, այլապէս մենաշնորհեալները պիտի տիրեն կացութեան, փտածութիւն ու բազմակողմանի շահագործումները պիտի շարունակուին»:

ՄՏԱՄԱՐԶԱՆԲ

ԽԱԶԲԱՌ (ՄՆ 282)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

Հորիզոնական

- 1-Արբունքի հասած: Վահան Փափագեանի ծածկանունը:
- 2-Ցորենի հետ աճող բոյս: Պետական բարձրագույն պաշտոնատար:
- 3-Ուրախ: Ձայնանիշ մը:
- 4-Հրաշալիք: Կրկնուած բաղաձայններ:
- 5-Կտրուած ու մաքրուած ոչխարի բուրդ: Յոգնակերտ մասնիկ: Փականք, կղպանք:
- 6-Կարծր փայտով ծառ: Աղբիւր:
- 7-Կեղեւ, պատեան: 42:
- 8-Առանց աղի: Ունկնդրութեան սրահ:
- 9-5500: Հակառակ՝ ժամանում: Ընկոյզի կանաչ կեղեւ:
- 10-Հողէ արգելք՝ պատ: Հակառակ՝ տառի մը անունը:
- 11-Տառի մը անունը: Հակառակ՝ արական կրճատուած անուն:
- 12-Հասկցի՛ր: Թրքահայ մամուլ: Էական բայ:

Ուղղահայեաց

- 1-Արամ Հայկազի պատմուածքներու ժողովածուն (երկու բառ):
- 2-Հայկական գետ: Բռնութիւն:
- 3-Շրջել, ձեւափոխել:
- 4-Տարի: Տկար, անգոր:
- 5-Խոշոր ու աղուոր աչքեր ունեցող: Թէ որ:
- 6-Անձնական դերանուն: Տորենը յարդէն բաժնել՝ հովին տալով:
- 7-Կենդանիներով քաշուած կառք: Հովանոցածէ բոյս:
- 8-Առարկայ: Կռիւ, խոռվութիւն:
- 9-Բնակութեան տեղ: Հակառակ՝ թունդ, վառ:
- 10-Յարաբերական դերանուն: Հակառակ՝ անձնական դերանուն: Յակի ճիչ:
- 11-Փոքր մաս: Հակառակ՝ առաջին կինը:
- 12-Երաժշտական գործիք: Մուրճ:

ՓԱՊՊԱՐ...
Սկիզբ՝ էջ 3

կան խորհրդարանի անդամներէն գատ, «Եւրոնեսթ»ին մաս կը կազմեն Արեւելեան գործընկերութեան դրացի երկիրներու (Մոլտովա, Ուքրանիա, Կրաստան, Հայաստան եւ Ատրալեյճան) խորհրդարաններուն անդամները: Բնականաբար, իրաքանչիւր երկրի պատուիրակութիւն կը փորձէ բանաձեւերը ուղղել ի նպաստ իր երկրին քաղաքականութեան: Հայաստանի պատուիրակութեան ստանալու համար շատ կարեւոր է

ապահովել յատկապէս Եւրոպական Խորհրդարանի անդամներուն աջակցութիւնը: «Եւրոնեսթի» հիմնադրման առաջին իսկ օրէն Հայ Դատի Գրասենեակը աջակցութիւն կը ցուցաբերէ հայկական կողմին աշխատանքներուն: Պատուիրակութեան նորանշանակ նախագահ պարոն Հայրապետեանի հետ հանդիպումի ընթացքին համաձայնեցանք պահպանել ՀՀ ԱԺ-ՀՅԴ Հայ Դատ արդիւնաւետ գործակցութեան բարձր մակարդակը, որ կը բխի միայն մեր ժողովուրդին եւ պետութեան շահերէն»:

Պատրաստեց Մարինա Զիւլբոյեան-Պողիկեան
ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄՍ 282)

Տեղադրէ՛ (1-9) թուանշանները (9x9) քառակուսիներուն մէջ այնպէս, որ իւրաքանչիւր հորիզոնական եւ ուղղահայեաց տողի մէջ, ինչպէս նաեւ (3x3) տուփիկի մէջ մէկ անգամ արձանագրուին:

	1					2	6	
6				8				
			4	6	9			
				5		8	2	
5	3	1	8	2		9	4	
	6		3					
		6	5			7		
			2			1		3
1	7					6	8	

ՊԱՅՈՒՄԾ ԲԱՌ (ՄՊ 53)

Բաժնի ստեղծագործութիւնները ջնջելով գտէ՛ք պահուած բառը: Պահուած բառը 20 տառերէ բաղկացած Բաժնի երկերէն մէկը կը ներկայացնէ:

ո	հ	ա	յ	կ	ա	զ	ն	ն	զ
պ	ս	մ	շ	ե	ց	ի	ն	ի	ա
ա	խ	կ	հ	ա	բ	ե	մ	դ	հ
բ	ա	չ	է	պ	ե	բ	կ	դ	բ
ո	ա	զ	ի	ա	ե	ո	դ	ե	ո
յ	ի	բ	յ	ծ	ք	ի	շ	լ	ւ
բ	ա	ա	յ	տ	ա	ա	կ	ա	մ
դ	ա	ա	բ	է	կ	բ	դ	լ	ա
ա	կ	դ	ա	ւ	ի	թ	ն	ա	բ
ս	ա	մ	ո	ւ	է	լ	ը	ջ	դ

«Սամուէլ», «Կայծեր», «Պարոյր Հայկազն», «Դաւիթ Բէկ», «Ոսկէ Աքաղաղ», «Չահրումար», «Դարիպ Սշեցին», «Հարեմ», «Զաւալեդդին», երկ

ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

ԽԱԶԲԱՌ (ՄՆ 281)

ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄՍ 281)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	ս	ա	մ	ն	լ	է	լ		ա	բ	դ	ի
2	ա	մ	ա	զ	ո	ն		ն	ա	ն	ի	բ
3	բ		կ	ո		ա	մ	ա				
4	զ	լ	ո	բ	ի	լ		ա	բ	մ	ա	շ
5	ի		յ			ի		ն	ա		բ	է
6	ս	ա	կ	ա	բ	ա	ն		կ	ա	տ	կ
7	պ	ն		ն		ն	ա	հ		լ	ա	
8	ի	կ		ա	ա	լ	ա	զ		ք	է	
9	ծ	ա	լ	ծ	ա	լ		տ	ա	հ	ս	
10	ա	յ	բ		լ		խ	ո	բ	մ	ի	
11	կ	ծ	ի	կ		դ	ո	լ	շ	մ	ա	ն
12		լ		տ	ի	կ			ա	ն	ի	

8	7	6	3	1	4	2	9	5
2	4	9	7	5	8	1	6	3
1	5	3	2	9	6	8	7	4
5	1	4	6	8	3	7	2	9
3	9	7	1	4	2	5	8	6
6	8	2	5	7	9	4	3	1
7	6	1	8	3	5	9	4	2
9	3	8	4	2	1	6	5	7
4	2	5	9	6	7	3	1	8

ՊԱՅՈՒՄԾ ԲԱՌ (ՄՊ 52)

Պահուած բառն է՝ «Աղօթարան»

ԻՆՉ ԿՆՍԵՆ ԱՍՏՂԵՐԸ

ԽՈՅ

Որքան հարց դիմագրավելու պարագային ձեր անմիջական գործընկերներն մի կասկածիք: Նախընտրելի է գրուցել անոնց հետ ու պարզել հարցին տուն տուող պատճառը:

ՑՈՎ

Դուք միշտ կը ձգտիք կեանքը հեքիաթի վերածելու: Ուրեմն գործի անցքը: Պիտի յաջողիք իրականացնել ձեր երազները:

ԵՐԿՐՈՐԵԱԿ

Շաբաթը յարմար չէ նոր ծրագրեր կազմելու համար, յատկապես՝ ճամբորդություններու համար: Ընթացիկ ձեր ծրագրերը գործի վերածեցեք այս շաբաթ:

ԽԵՃԳԵՍԻՆ

Այս շաբաթ ստիպուած պիտի ըլլաք յարմարելու աշխատանքային նոր ու փոփոխական պայմաններու: Ընտրեցեք ճիշդ գործընկերն ու յարմար աշխատանքը: Ձեր կարողությունները մի թերագնահատեք:

ԱՊԻՑ

Բանիմաց մարդոց հետ վիճիլը անմիտներու հետ բարեկամանալէ շատ անելի շահեկան է: Ուստի արժեւորեցեք մարդոց մտաւոր ունակությունն ու անկեղծ բարեկամությունը:

ԿՈՅ

Այս շաբաթ կարելորություն տուեք ձեր մտային աշխատանքներուն: Եթէ ուսանող էք, լաւ սորվեցեք ձեր դասերը, մի բացակայիք դպրոցական կամ համալսարանական դասապահերէն:

ԿՅԻՈՅ

Յաճախ կարճ ժամանակի մէջ ծաւալուն գործի կը ձեռնարկեք: Տաղանդաւոր էք, սակայն մի սպառեք ձեր ուժը, դասաւորուած աշխատեցեք:

ԿԱՐԻՃ

Մարդոց կարծիքը շատ կարեւոր է ձեզի համար: Մերթ ընդ մերթ, սակայն, անկախ որոշումներ առնել սորվեցեք, առանց ակնկալելու ձեր անմիջական շրջապատին դրական գնահատանքը:

ԱՂԵՂՆԱՐՈՐ

Այս շաբաթ անձնական ձեր յարաբերություններուն մէջ դժուարություններ պիտի դիմագրաւեք: Աշխատեցեք հեռու մնալ վեճերէ, որովհետեւ մարդիկ ձեզ վիրաւորելով կրնան անելի բարոյացնել ձեր հոգեկան վիճակը:

ԱՅԾԵՂԻՒՐ

Եսասեր մի ըլլաք: Երբեմն անհրաժեշտ է մարդոց օգնությունը խնդրել, կարգ մը ոլորտներու մէջ մշտապես առանձին աշխատիլը խելամտութեան ցուցանիշ չէ:

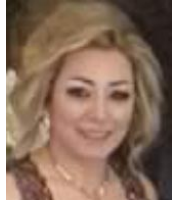
ՁԻՈՍ

Ձեր միջավայրին մէջ նոր ընկերներ պիտի յայտնուին ու դրական ներգործություն պիտի ունենան ձեր յարաբերություններուն մէջ: Մի՛ մոռնաք մերթ ընդ մերթ շնորհակալութիւն յայտնել նման բարեկամներու:

ՁՈՎ

Եթէ ընկերային ձեր կեանքին մէջ որքան հարցի շուրջ տարակարծություն ունենաք, անկեղծօրէն յայտնեցեք ձեր կարծիքը, նոյնիսկ եթէ ձեր առաջարկները ընդունելութիւն չգտնեն ումանց կողմէ:

Սոնա Տէր Պողոսեան-Տարաքճեան

ՄԱԶԱԹԱՓՈՒԹԻՆԸ ԿՄՆԻՆԵԼ ԲՆԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐՈՎ

Եթէ ձեր մօտ մագաթափութիւն նկատեք, անմիջապէս դեղարան մի՛ վազեք՝ սուղ դեղեր մի՛ գնեք: Ստորեւ յիշուած ձեւով կրնաք վերջ տալ մագաթափութեան եւ բարելաւել ձեր մագերը:

Բնական այս բուժիչ նիւթին մաս կը կազմեն երկու հետեւեալ բաղադրիչները, գորս կարելի է դիւրութեամբ ապահովել.

- 3 երիցուկի ծաղիկ (ապրիմ-չապրիմ)
- 3 դափնիի տերեւ
- 100 մլ. ջուր
- Պատրաստութիւն

1-Երիցուկին եւ դափնիի տերեւին վրայ եռացած ջուր անելցնել եւ 3 ժամ պահել սենեակի ջերմութեան ներքեւ:

2-Ջուրը գտել եւ անցնիլ գործածութեան:

3-Յեղուկը քսել մագերուն արմատներուն եւ 15 վայրկեան վերջ մագերը լուալ գաղջ ջուրով:

4-Շաբաթը 2-3 անգամ կրկնել այս գործողութիւնը:

Այսպիսով ձեր մագերը ոչ թէ միայն չեն թափիր, այլեւ բնական փայլք մը կ'ունենան: Անոնք անելի խիտ եւ գրաւիչ կը դառնան:

ԻՆՉՊԷՄ ՅԱՂԹԱՆԱՐԵԼ ԲԱՐԴՈՅԹՆԵՐԸ

Յոգեբաններ նկատել կու տան, թէ մարդ արարածը ունի գիտակցաբար եւ անգիտակցաբար ձեւաւորուած զգացումներ, միտքեր,

կրնայ ձեզ անախորժ կացութեան մատնել առանց ձեր թոյլտուութեան: Միւս կողմէ, մի՛ փորձեք արհամարհել ոեւէ մէկը, իւրաքանչիւր մարդ արժեք է ինքնին, ինչպիսի մակարդակ ալ ունենայ ան: Ուստի յարգեցեք, որ յարգուիք:

Գնահատեցեք ձեր ունեցածը

Ինչո՞ւ յաճախ չենք գնահատեր մեր ունեցածը: Եթէ ունիք տուն, աշխատանք, մտերիմներ, կարելիութիւններ, ուրեմն գնահատեցեք այս բոլորը եւ ըստայնմ մշակեցեք մեր յարաբերությունները գործի թէ ընկերային միջավայրի մէջ: Ինչո՞ւ՞ պէտք է կորսնցնենք մեր ունեցածը, որպէսզի հասկնանք, թէ կարելի է վազել: Եւ ընդհանրապէս ինչո՞ւ պէտք է կորսնցնենք որքան բան կամ ոեւէ բարեկամ եւ ըստայնմ ողբանք անոնց կորուստը: Եթէ գնահատեցեք մեր ունեցածը, չենք կորսնցնել զայն:

Անկեղծ եղեք

Երջանկութիւնը անկեղծութիւն է: Պէտք չէ դերասանութիւն խաղալ, դիմակներ կրել կեանքի մէջ: Նախանձը տգիտութեան արդիւնք է, նմանակելը՝ անկարողութեան: Օգնեցեք մարդոց առանց ակնկալութեան, արտայայտեցեք ձեր սերը, գայրոյթը, դժգոհութիւնը, անհամաձայնութիւնը՝ առանց վերապահութեան, անկեղծօրէն: Միայն անկեղծ ըլլալով ուրախ եւ անկաշկանդ կեանք պիտի ապրիք՝ գերծ մնալով բարոյութեան:

Որքան բանի հասնելու համար, պէտք է ժամանակ տրամադրել ու աշխատիլ

Ձեր իղծերը իրականութիւն կը դառնան եթէ ժամանակ յատկացնենք զանոնք իրականութեան վերածելու: Ծուլութեան գերին մի դառնաք, ցանկալի որքան նուաճում աշխատանքով կ'իրականանայ:

Տեսաբար յիշեցեք, որ բարոյութիւն գոյութիւն չունին: Իւրաքանչիւր անձ իւրայատուկ է: Անհրաժեշտ է, որ տեսնենք մեր իւրայատկութիւնը ու գարգացնենք զայն՝ աշխատանքով:

Յոգեբաններ նկատել կու տան, թէ մարդ արարածը ունի գիտակցաբար եւ անգիտակցաբար ձեւաւորուած զգացումներ, միտքեր, որոնք առաւելաբար հիմնուած կ'ըլլան մեր յիշողութիւններուն, փորձառութեան վրայ ու կ'ուղղորդեն մեր վարքն ու յարաբերությունները: Այս բոլորը ընկերութեան մէջ կ'անուանեն բարոյութիւն, որոնք կը դժուարացնեն մարդոց ապրելակերպը, յարաբերությունները, կամ նպատակներու իրագործման եղանակը:

Յոգեբաններու կարծիքով պէտք է լիարժեքօրէն ապրիլ կեանքը, այդպիսով բարոյութիւնը ինքնաբերաբար կը յաղթահարուին:

Փորձեցեք բնական ակնոցով դիտել բարոյութիւնը: Բարոյութիւնը կրնայ արդիւնք ըլլալ վախի, նախանձի, ուրիշին նմանելու հիւանդագին տենչի եւ այլն: Ծնողները կարելոր գործօն կը համարուին մանուկի գիտակցութեան ձեւաւորման մէջ: Փոքրիկին յարաբերութիւնը իր մօր հետ, օրինակ, հիմք կրնայ դառնալ ընդհանրապէս կանանց հետ անոր հետագայ յարաբերութեան ձեւաւորումին: Անոր բնակարանը, ընտանեկան միջավայրը, հոր խառնուածքն ու յարաբերութիւնը ուղղակիօրէն կ'ազդեն իր հետագայ յարաբերություններուն վրայ: Սակայն այս ամենը կարելի է փոխել:

Պայմաններ Մի՛ ճշդեք

Պէտք չէ նախօրօք պայմաններ ճշդել մարդոց հետ յարաբերելու համար: Փորձեցեք անմիջականօրէն ընտրել ձեր բարեկամները, դուք ղեկավարեցեք ձեր յարաբերությունները եւ զանոնք բարելաւելու համար ամեն հնարքի դիմեցեք անձամբ, առանց այլ կողմերու միջնորդութեան:

Ընդունեցեք ձեր լաւ եւ թերի կողմերը

Ինքնագիտակցութիւնը ինքնավստահութեան հիմնական երաշխիքն է: Եթէ դուք ձեզ նուաստացնեք, մարդիկ ալ ձեզ կը նուաստանեն՝ գործի, ընկերային շրջանակի մէջ, կամ առօրեայ ձեր շփումներուն ընթացքին: Ոչ ոք

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ...

Սկիզբ՝ էջ 1

ըր աղօթք բարձրացուցին ան Աստուած:

Յիշեցնենք, որ 28 Յունուարը Հայկական գիտուած ուժերու կազմաւորման օրն է: Ան 27 տարեկան է: 28 Յունուար 1992-ին Կառավարութիւնը ընդունեց «Հայաստանի Հանրապետութեան Պաշտպանութեան Նախարարութեան մասին» պատմական որոշում՝ անորմով իսկ իրականացրին ազդարարելով Հայոց Ազգային բանակի ստեղծումը: Մայիս 1992-ին Պաշտպանութեան Նախարարութիւնը սկսաւ առաջին զօրակոչը հանրապետութեան տարածքին մէջ՝ հիմք դնելով բանակը ժամկետային գիտուորներով համալրելու կայուն անհրոյժին:

Հայոց Բանակի օրուան առիթով Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահական նստավայրին մէջ տեղի ունեցաւ պետական պարգևներու յանձնումի հանդիսաւոր արարողութիւն:

Hyde...

Սկիզբ՝ էջ 8

Ժիւղ է, կամ՝ հակառակը: Կը կարծեմ, որ այս հարցումին պատասխան տալու մեկնակետը՝ բարութիւնն է: Ինչ որ բարի է կրնայ «հաց» ըլլալ, ինչ որ բարիք կը բերէ մարդկութեան, բնութեան ու տիեզերքին «հաց» է, մտմտաց Զենիթ ու խաղաղութեամբ իրենց փնտռուողը շարունակող թռչուններուն հետ փորձեց լռակեց երկխօսութեան մէջ մտնել:

-Թռչուններ, ինչո՞ւ չեմ ուզեր Հայկա-Դամասկոսի դէպքը մեկու մը պատմել, ինչո՞ւ Թոմ այդքան տառապեցաւ, ինչո՞ւ Մարտիրոս Բաբուն տասնամեակներ շարունակ գաղտնի պահեց իր ինքնութիւնը, ինչո՞ւ Ալեքսանտրը մտահոգ է իր հայու ինքնութեամբ:

-Յան ու վա՞րսն է պատճառը: Չսպիացած վերքը ու նոյնը ապրելու ան ու սարսափը:

-Իսկ ի՞նչ պետք է ընել ցաւը մեղմացնելու եւ վախը թօթափելու համար:

-Պետք է խօսի՞լ, սգա՞լ, հատուցուի՞լ ու մանաւանդ ներել եւ հաշտուի՞լ: Պետք է առջեւ նայիլ, հո՞ն, ցաւին մէջ կախուած չմնալ, այլ ձեւափոխուիլ (transformation), որովհետեւ չձեւափոխուած ցաւը փոխանցիկ է, սերունդէ-սերունդ կը փոխանցուի:

-Հապա Ալեքսանտրը, անոր երեկ գիշերուան պատմածները դեռ ականջիս մէջ են: Այդ որքան տարտամ է տխուր օրեր անցուցած են Մարտիրոս Բաբուն մահէն ետք, հետքեր փնտռած են, բաբուն իրենք իմանած են, անուն մը, կապ մը, կամուրջ մը իրենց հորեական գերդաստանին տանող, բայց ափսոս, բան չեն գտած, նոյնիսկ Մարտիրոս Բաբուն մականունը չեն գիտցած: Արմատախիլ եղած են բառին իսկական իմաստով: Բաբուն, Գաւառէն

եմ ըսած է, բայց գաւառի ո՞ր քաղաքէն, ո՞ր գիւղէն, չեն գիտցած: Անելին, շրջան մը Բաբուն պատմութեան չեն հաւատացած ու ծիներու (DNA) ստուգում կատարելէ ետք, իրենց գերդաստանի արմատներուն Արեւմտեան Հայաստան ըլլալը հաստատելէ ետք, ամբողջութեամբ համոզուած են իրենց ինքնութեամբ: Հետաքրքրական է, Ալեքսանտրը ծիներով քառորդ հայ մըն է, այդուհանդերձ, ան կը փորձէ իր սիրեցեալ մեծ հոր արմատներուն հասնիլ, գիտնալ, ուսումնասիրել, իր յոյճերուն եւ ապրումներուն մէջ անկատար մնացած բան մը կայ, որ կ'ուզէ ամբողջացնել: Այս պատճառով ան որոշած է պատմութիւն ուսանիլ: Քանի մը անգամ Գաւառ այցելած է ու ծանօթացած տեղւոյն աշխարհագրութեան եւ կենցաղին: Ան ինքզինք յոյն կը յամարէ մշակոյթով, բարքերով ու մտածելակերպով, բայց կը գիտակցի նաեւ, որ այլ ինքնութեան մը բնական ժառանգորդն է ու չի վարանիր նաեւ ինքզինք հայ համարելու: Հիմա ըսէ, թռչուն, 21-րդ դարուն մէջ Ալեքսանտրը ի՞նչ է: Ինչպէ՞ս պետք է ընկալել 21-րդ դարու ժառանգականօրէն «քառորդ» հայ մարդուն ապրումները, աշխարհայեացքն ու ինքնութեան հարցերը:

Թռչունը կտուցին վրայ ցալիկ մը առած, պոտիկ գլուխը Զենիթին ուղղեց եւ երկուքին հայեացքները քանի մը երկվայրկեան իրարու յառած մնացին, ըսելու համար, որ այս հարցումներուն յստակ ու կտրուկ (clear-cut) պատասխանները չկան, առաջնայինը մարդկային, համամարդկային արժեքներն են, իսկ երբ ինքնութիւնը գարգացնելու անհատական, կամաւոր ցանկութիւններ կան, ապա հաւաքականութեան ներառական (Inclusive) եւ ոչ-վանդական մօտեցում ցուցաբերելը շատ կարեւոր է: Թռչունին ու Զենիթին երկխօսութիւնը ընդհատուեցաւ բջիջայինին նամակի ազդարարութեամբ: Ալեքսանտրն էր. - Զենիթ, Can you teach me Armenian? **(շարունակելի)**

ԱՆԻ...

Սկիզբ՝ էջ 9

գրական արեւմտահայերէնի քերականութեան պատմութիւնը հրատարակել: Պրն. Յակոբը ստանձնած էր Այտընեանէն մինչեւ Լեւոն Շանթի բաժինը, իսկ Լեւոն Շանթէն մինչեւ մեր օրերը եւ ստանձնած էր: Այտընեանի բաժինին մէջ երեսուն էջով մասնակցութիւնս բերած եմ միայն: Ապա, յաջորդող տարիներուն, Հայաստանի Հանրապետութեան Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի Պատմութեան Հիմնարկի Սփիւռքի եւ Գաղթօճախներուն բաժնի գիտաշխատողներէն մեկուն գործակցութեամբ լոյս ընծայուեցաւ «Արեւմտահայերէնի Իրավիճակը Եւրոպայի մէջ» խորագիրը կրող գիրքը: Անցեալ տարի պարոն Յակոբը սկսաւ պատրաստել արեւմտահայերէնի կանոնագրումը, թեքուող խօսքի մասերուն պատմութիւնը:

րումը, թեքուող խօսքի մասերուն պատմութիւնը:

«Գ.» - **Շնորհակալութիւն, օրիորդ Անի, յաջողութիւն կը մաղթենք ձեզի: Պատմութիւն գրելը դժուար աշխատանք է, պատասխանատու գործ է, յուսանք որ նոյն աշխոյժ թափով կը շարունակէք սուրիահայերու պատմութեան գէթ որոշ մէկ բաժինը լոյսին բերելու այս աշխատանքը:**

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ...

Սկիզբ՝ էջ 15

մարեին իրենց մեծ եղբայրը, ոչ թէ սովորական ուսուցիչը: Ան մեծ ոգեւորութեամբ կը հետեւի իր աշակերտներու ընթացքին, գիրենք համարելով իր ընկերները, կը հպարտանայ անոնց ուսումնական փայլուն արդիւնքներով: Կարգ մը աշակերտներու համար Նժդեհ թէ՛ պատքեթի մարզիչ է, թէ՛ ուսուցիչ: Ահա թէ ինչո՞ւ անոնք յաճախ կը շուարին քո՞չ կանչեն գիւնք, թէ՛ պարոն:

Հալեպահայ օրինակելի այս երիտասարդ օրուան ընթացքին ոչ մէկ վայրկեան կը կորսնցնէ սորվելու, աշխատելու, մարզուելու եւ կերտելու իր ապագան:

ԽՈՐՀՐԳԱԺՈՂՈՎ...

Սկիզբ՝ էջ 16

րու, Իսկ դրական մտածողութիւնը որ ի ծնէ չէ, մշակում է եւ գարգացում մեր կեանքին հետ կապուած երեւոյթներուն:

Վերապատուելին թելադրեց ժպիտով ընդունիլ բացասական իրավիճակները, միշտ դրական անձերով շրջապատուիլ, ամէն օր դրական մտածողութիւն մը գարգացնել մեր մէջ եւ յաղթահարել բոլոր տեսակի բացասական իրավիճակները:

Շահեկան բանախօսութիւնը համեմուած էր տեսաերիզի ցուցադրութեամբ:

Ժողովականներուն յիշողութիւնները վերաբարմացնելու միտումով, յաջորդաբար այցելութիւններ կատարուեցան պատերազմի ընթացքին ռմբակոծման ենթարկուած՝ Ս.Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցին, Հայ Կաթողիկէ Մայր գթութեան եկեղեցին եւ Հայ Աւետարանական Էմմանուէլ եկեղեցին:

ուած՝ Ս.Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցին, Հայ Կաթողիկէ Մայր գթութեան եկեղեցին եւ Հայ Աւետարանական Էմմանուէլ եկեղեցին:

Ս.Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ շինարարական աշխատանքներուն շուրջ գեղյոց ներկայացուց Երկրչ. Կարպիս Թովմասեան, իսկ եկեղեցւոյ պատմականը՝ Դոկտ. Հուրի Ազեգեան:

Հայ Կաթողիկէ Մայր գթութեան եկեղեցւոյ շինարարական աշխատանքներուն եւ պատմականին գեղյոց փոխանցեց՝ Տէր Կոմիտաս քնյ. Տատաղլեան:

Վերապատուելի Յարութիւն Սելիմեան մանրամասնօրէն ներկայացուց իր աւարտին հասած Հայ Աւետարանական Էմմանուէլ եկեղեցւոյ շինարարական աշխատանքները, որոնք ընթացքը ներկայացուած էր եկեղեցւոյ ներքնասրահէն ներս գետեղուած լուսանկարներով:

Ժողովականները շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ, վերաբարմացած վերաբարձան Լ.Շանթ սրահ շարունակելու համար խորհրդաժողովի ընթացքը:

Դ.Նիստը վարեցին Շրջ. Վարչութեան անդամներ՝ Սեդա Կերկերեան եւ Պայծիկ Չերչեան, որոնք յաջորդաբար հրաւիրեցին ընկերուիներ՝ Մարի Միսեան, Անի Պարոնեան, Մարալ Սեմերճեան եւ Մարիա Ներսեսեան ներկայացնելու, ՍՕ Խաչի Հալեպի՝ «Սեւան», «Անի», «Նայիրի» եւ Լաթաքիոյ «Շուշի» մասնաճիւղերու վերջին 35 տարիներու գործունէութեան տեղեկագրերը տեսաերիզի ընկերակցութեամբ:

Խորհրդաժողովի վերջին գեղյոցը ներկայացուց ՍՕ Խաչ - Ազգային Պատասպարանի Յանձնախումբի ատենապետուհի Զեփիւռ Ռէսեան փոխանցելով 1919-ին Օրիորդաց Միութեան կողմէ ծնունդ առած եւ ցարդ իր գոյութիւնը արդարացուցած ՍՕ Խաչ - Ազգ. Պատրասպարանին 100 ամեայ պատմականը:

Խորհրդաժողովը իր աւարտին հասաւ Շաբաթ երեկոյեան ժամը 5-ին ՍՕ Խաչի քայլերգով, ակնկալելով որ նոր իրագործումներու ճամբով շարունակուի ՍՕ Խաչի մարդասիրական առաքելութիւնը:

«ԳԱՆՁԱՍԱՐ»
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹԻ ԱՆՁՆԱԿԱԶՍ

Խմբագիր՝ Չարմիկ Զիւլքոչեան-Պողիկեան
 Սրբագրիչ՝ Զեփիւռ Պապիկեան-Աւագեան
 Ձեւաւորող՝ Յովսէփ Զալոյլեան
 Գրաշար՝ Անի Թովալեան-Սարուխան
 Արաբերէն լուրերու թարգմանիչ՝ Մարէն Պապեան
 Կայքէջի պատասխանատու՝ Զրիստ Խրոյեան
 Լուրերու պատասխանատու՝ Շաղիկ Սրուբեան-Թիթիգեան
 Հաշուապահ՝ Սեւակ Կիւլվանեան

- Ծանուցողներէն եւ աշխատակիցներէն կը խնդրուի ծանուցումներն ու յօդուածները խմբագրատուն ուղարկել ամենէն ուշը երկուշաբթի օրերը:
 - Նախընտրելի է յօդուածներն ու թղթակցութիւնները ուղարկել գրաշարուած:
 - Խմբագրատուն ուղարկուած նիւթերը, հրատարակուին կամ ոչ, չեն վերադարձուիր:
 - Խմբագրութեան վերապահուած է ստացուած յօդուածներու հրատարակելու կամ չհրատարակելու որոշումը:
 - Ձեր ծանուցումներն ու յայտարարութիւնները կարելի է հրապարակել «Գանձասար» ի տպագիր տարբերակին եւ կայքէջին միջոցով:

Մարզական

Ռաֆֆի Սիկատեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԵՂԱԿԱՆ

«ՃԵՂ»-ի Պատերազմի Խումբը՝ Սուրիոյ Բաժակակիր

Սուրիոյ պատերազմի հանրապետական բաժակի անարտական մրցումին,

Դամասկոսի «ՃԵՂ» խումբը անգամ մը եւս յաջողեցաւ ձեռք ձգել ախոյեանութեան կոչումը, 81 / 59 արդիւնքով պարտութեան մատնելով Զոմաէն ժամանած «Ուսասպէ»-ն: Մրցումին, «ՃԵՂ»-ի խաղողները տիրապետեցին խաղարկութեան եւ սկիզբէն ի նպաստ իրենց դարձուցին խաղին արդիւնքը՝ մըրցակիցին կողմը ցնցելով դաշտի տարբեր անկիւններէն: Աւելցնենք, որ այս 10-րդ անգամն է որ «ՃԵՂ»-ի խումբը կը յաջողի տիրանալ Սուրիոյ հանրապետական բաժակին:

Սուրիացի Ամմար Ռամատան Միացաւ Զունգարական Ակումբին

Սուրիոյ ողորմական հաւաքականի եւ Իտալիոյ Իւվենթոս ակումբի պատանեկան խումբի խաղող Ամմար Մուսաֆ Ռամատան անցեալ շաբթուան ընթացքին մէկ տարուան պայմանագիրով հունգարական Ֆրանսֆագորի ակումբին միացաւ:

2001-ի ծնունդ Ամմար իր մարզական կեանքը սկսաւ հինգ տարեկանին, Ծովափի «Ճապլէ» խումբէն ներս: 2014-ին ան միացաւ Զաթարի «Խուր» խումբին: Անոր բարձրորակ խաղարկութիւնը պատճառ դարձաւ որ 2016-ին մաս կազմէ Իտալական Իւվենթոս խումբին: Ամմարի հայրը՝ Սուրիոյ ութսունական թուականներու աստղ Մուսաֆ Ռամատան, սուրիական ՍԱՆԱ լրատու գործակալութեան յայտնեց, որ միշտ փափաք ունեցած է մաս կազմելու եւրոպական խումբի մը, իսկ այսօր իր որդին կ'իրականացնէ այդ երազը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Ճոկովիչ Australian Open-ի Տիրոջ Անկախ

Մելբուրնի «Ռոյ Էյվեր Կրեմա» քաղաքին մէջ տեղի ունեցաւ Australian Open-ի տղոց մրցաշարի եզրափակիչ մրցումը: Ծակատագրական այս խաղին մրցակիցներն էին աշխարհի առաջին ռաքէթ Նովակ Ճոկովիչ եւ ATP-ի վարկանշային աղիւսակի երկրորդ դիրք գրաւող մարզիչ Ռաֆայէլ Նատալ: Սպասուած եզրափակիչը անարտին հասաւ սերպիացի թենիսիստին յաղթանակով: Մրցաշարի ողջ ընթացքին, ինքնավստահ խաղարկութեամբ հանդես եկող Նատալ, մինչեւ այս հանդիպումը ոչ մէկ պարտութիւն արձանագրած էր: Գոյնը յաղթեց 6/3, 6/2, 6/3 արդիւնքով եւ ախոյեան դարձաւ: Զանդիպումը տեւեց 2 ժամ, 6 վայրկեան: Այսպիսով,

Ճոկովիչ յաջողեցաւ տիրանալ ախոյեանութեան՝ նուաճելով երրորդ անընդմէջ Grand Slam-ը: Աւելցնենք, որ վեցական անգամ Australian Open-ի ախոյեան հանդիսացած են՝ Ռոժէ Ֆետեր եւ Ռոյ Էմերսըն: Նախապէս Ճոկովիչ ու Նատալ հանդիպած են 53 անգամ, Ճոկովիչ արձանագրած է 28 յաղթանակ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԴԵՄԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԱՐԶԻԿԻ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿԸ

Պատրաստեց Պետիկ Աշոտեան

Նժդէի Զամաքեանի երեք եղբայրներն ու անոնց ընկերը փոքր տարիքէն պատերազմի հանդէպ յատուկ հետաքրքրութիւն ու սեր սերմանած էին իր մէջ: Անոնք կը քաջալերէին զինք իրենց ընկերակցելու եւ պատերազմ խաղալու: Ու այսպէս, երբ Նժդէի փոքր էր տակաւին, սկսաւ ԶՄԸՄ-ի դաշտ յաճախել՝ յուսալով որ երեք խաղողներէն մէկը կը բացակայէր այդ օրը եւ խաղալու առիթ կ'ընծայուէր իրեն: 16 տարեկանին, երբ Նժդէի իր տարիքային բաժանմունքի խումբին լաւագոյն խաղողներէն էր արդէն, մարզիչը զինք հրաւիրեց ԶՄԸՄ-ի առաջին խումբ: Իր առաջին մասնակցութեամբ իսկ Նժդէի արձանագրեց 22 կետ: Այդ օրը անկիւնադարձային եղաւ Նժդէի մարզական կեանքին մէջ: Օրըստօրէ պատերազմի խաղին հանդէպ իր սերը բազմապատկուեցաւ ու զինք յաւելեալ մասնագիտացումի մղեց: Նժդէի պաքալորիայի տարին դադարեցաւ փորձերու յաճախելէ, որպէսզի կեդրոնական դասերուն վրայ եւ ուսման մէջ եւս ապագայ ունենայ: Տարի մը վերջ, երբ պատերազմի դաշտ վերադարձաւ, արդէն որոշում գոյացուցած էր դառնալու ԶՄԸՄ-ական մասնագետ պատերազմիստ: Նժդէի մեր գրոյցին ընթացքին դիտել տուաւ, որ Սուրիոյ տագնապը բացասական ազդեցութիւն չթողուց ԶՄԸՄ-ի մարզիկներուն կամքին ու կորովին վրայ: Ընդհակառակն, անոնք անելի վճռական դարձան պահելու ԶՄԸՄ-ի պատերազմի խումբը ու բարձրացնելու անոր համբաւը: Նժդէի կարեւոր համարեց նաեւ ԶՄԸՄ-ի խաղողներուն համերաշխութիւնը, եւ խումբին բոլոր յաղթանակները վերագրեց խաղողներուն միջեւ եղբայրական սիրոյն ու ամրակուռ կապին: Խումբը իրենց երկրորդ ընտանիքը դարձած էր:

Նժդէի երիտասարդներուն կեանքին մէջ մարզանքը շատ կարեւոր կը համարէ, որովհետեւ ան մարզիկները հեռու կը պահէ շատ մը վատ սովորութիւններէ, ծխախոտէ, խմիչքէ եւ կը զօրացնէ անոնց կամքն ու ապագան կերտելու վճռականութիւնը: Նժդէի օրերը միայն պատերազմի խաղերով չեն յազեցած: Ան աւարտած է Զալէպի պետական համալսարանի քիմիագիտութեան ճիւղը, այժմ կը ծրագրէ կատարելագործել իր բարձրագոյն ուսումը՝ տիրանալու դոկտորի կոչումին: Նժդէի ուսուցչական պաշտօնն ալ կը վարէ Լ. Նաճարեան Գալուստ-Կիւլպէնկեան Կ. վարժարանէն ներս դասաւանդելով քիմիագիտութիւն:

Եռանդուն այս մարզիկը շերտօրէն կապուած է Զալէպին: Ան կը շեշտէ, որ թէեւ առիթներ ունեցած է ճամբորդելու, սակայն չէ լքած Զալէպը: Ան կը նախընտրէ ընտանիքին հետ այստեղ ապրիլ, քանի որ հալէպահայ համայնքի ընկերային կեանքը շատ մեծ նշանակութիւն ունի իրեն համար: Մեր մարզիկը Զալէպի համալսարանի մթնոլորտն ու ուսումնառութեան մակարդակը բարձրօրէն կը գնահատէ: Ահա թէ ինչո՞ւ ան որոշած է մասնագիտանալ Զալէպի համալսարանէն ներս: Նժդէի վկայութեամբ, այլ երկիրներ ուսանելու մեկնած իր ընկերները երբ կը գրուցեն իրեն հետ, կը շեշտեն Զալէպի համալսարանին ջամբած բարձրորակ ուսումը եւ ուսումնառութեան գիտական բարձր մակարդակը պահելու խստապահանջութիւնը:

Նժդէի մեծ սեր կը տածէ նաեւ Զայաստանի ու մասնաւոր Նախապետի հանդէպ: 2009-ին, երբ համահայկական խաղերուն մասնակցելու համար կը մեկնի Երեւան, յատկանշական օրեր կ'ապրի այնտեղ: Նժդէի մասնաւորապէս կը յիշէ այն վայրկեանները, երբ առաջին անգամ յուզուած կը կանգնի Երեւանի Զանապետութեան հրապարակին վրայ ու կ'ապրի անկախ հայրենիք ունենալու անբացատրելի հպարտութիւնը:

Պարտաճանաչ այս մարզիկը իր հետ մշտապէս կը կրէ երկու ցուցակ, առաջինը դպրոցի իր դասապահերու դասացոյցն է, իսկ երկրորդը՝ անձնական աշխատանքին ու մարզանքի ժամերուն ցուցակը:

Նժդէի երբ սկսած է դասաւանդել, ունեցած է իրմէ ընդամենը վեց տարի փոքր աշակերտներ: Այս իսկ պատճառով աշակերտները զինք կը հա-

Շար. 19 14

Երկուշաբթի	Երեքշաբթի	Չորեքշաբթի	Հինգշաբթի	Ուրբաթ	Շաբթի	Կիրակի
4/2	5/2	6/2	7/2	8/2	9/2	10/2
3° 15°	4° 14°	5° 14°	4° 12°	3° 12°	4° 12°	5° 13°

ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ՆՈՒԻՐՈՒԾ ՍՕ ԽԱՅԻ 100-ԱՄԵԱԿԻՆ

100 տարի առաջ, երբ հայ կինը ընկերային և հասարակական կեանքին մեջ սահմանափակ դեր ուներ, Օգոստեան հաջը փորձեց դրսևորել հայ կնոջ ներքին կարողականությունը և մղել զայն դեր վերցնելու մեր ընկերային, հասարակական և քաղաքական հոլովոյթին մեջ, հաստատելով կառույցներ, կազմակերպելով հասութաբեր ձեռնարկներ և ինքզինք պարտադրել որպես այր մարդուն հաւասար կարողութիւններով օժտուած էակ:

Ներկայիս, 100 տարի վերջ, հայ կինը կը գործէ նոյն ոգիով, սակայն արդիական ոճով: Ունի նուիրելներու և ծառայողներու փաղանգ մը: Ունի ՍՕ Խաչի աշխոյժ անդամուհիներ, տարեց, միջին տարիքի և երիտասարդ, որոնք հաւաքուած ՍՕ Խաչի Շրջանային Վարչութեան շուրջ հաւաքական ճիգով կը նպաստեն գաղութի զարգացման գործին մեջ:

ՍՕ Խաչի Շրջ.Վարչութիւնը 100-ամեակի սեմին, կազմակերպեց իր առաջին խորհրդաժողովը՝ Ուրբաթ 25 և Շաբաթ 26 Յունուար 2019-ին, Նիւթ ունենալով «Յայ Կնոջ Դերը Գաղութի Չարգացման Մեջ», նախագահութեամբ Բերիոյ Յայոց Թեմի Առաջնորդ Գերջ. Տ. Շահան Ս. Արք. Սարգիսեանի:

Ուրբաթ, 25 Յունուար 2019-ի առաւօտեան ժամը 10:00-ին Սրբազան Յայրը, Սուրիոյ Յայ Աւետարանական Յամայնքի Յամայնքապետ Վերապատուելի Յարութիւն Սելիմ-

եանի և խաչուհիներու ներկայութեամբ, այցելեց ՍՕ Խաչի Ընկերաթշկական կեդրոն՝ իրագել դառնալու համար կեդրոնի շինարարական աշխատանքներուն:

Չոյգ կղերները այցելելով վերանորոգութեան մեջ եղող յարկաբաժինները, լսեցին զեկոյցները երկրջ: Կարպիս Թովմասեանի և երկրջ. Գերոգ Պերպերեանի, որոնք ինքնագոհ ոգիով կը տանին իրենց վստահուած գործը:

Կեդրոն այցելելէ ետք, խումբը ուղղուեցաւ «Լ. Շանթ» սրահ, ուր շուրջ 160 խաչուհիներ հաւաքուած էին ողջունելու համար իրենց հոգեւոր հովիւը:

Առաւօտեան ժամը 10:30-ին Սրբազան Յոր աղօթքով, ապա ՍՕ Խաչի քայլերգով պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ խորհրդաժողովին: Նիստը վարեց Շրջ.Վարչութեան անդամ Թալին Միսսեան, ընկերակցութեամբ Լիզա Լալէեանի: Ան իրաւիրեց Շրջ. վարչութեան ատենապետուհի Յիւսի Կանանեանը ողջոյնի խօսք ուղղելու ժողովականներուն, որոնք պատերազմի տեսողութեան կենսունակ պահեցին գաղութը: Ան բարձրօրէն գնահատեց ՅՕՍ-ի Կեդր. Վարչութեան ամբողջական

զօրակցութիւնը՝ սուրիահայութեան: Յայտնեց, թէ 100 տարի առաջ Յայտանի Յանրապետութեան կին քաղաքացիները մասնակցութիւն ու-

այլ բաժին բերել համայնքի զարգացման ճիգին ու անոր հաւաքական կեանքին: Յառաջիկային տուեալ նիւթին մանրամասնօրէն պիտի անդ-

նեցած են թէ՛ պետական և թէ հասարակական ոլորտներէն ներս, դիտել տալով որ այսօր մեր կիները լոյսնան և առաւել օրինակելի աշխատանքով, պատուով կը կատարեն իրենց առաքելութիւնը՝ ոչ թէ որպէս մնացորդները հին միութեան մը, այլ առաջնորդող դեր ունեցող կանացի կազմակերպութեան մը, ուր հայ

րդառնանք ՍՕ Խաչի 100-ամեակին նուիրուած հատորին մեջ:

կինը գիտակցած է իր սեռի ինքնուրոյնութեան ու ազգային կեանքին բերած իր ներդրումին կարեւորութեան:

Ան շնորհակալութիւն յայտնեց միութիւնը հովանաւորող գերագոյն մարմինին, երեք համայնքապետներուն և թեմական իշանութիւններուն, որոնք կը կազմակերպեն մեր հոգեւոր և ընկերային կեանքը: Շնորհակալութիւն յայտնեց խաչուհիներուն, որոնք օրինակ կը հանդիսանան անձնագոհ նուիրումի, իրենց զէնքը դարձնելով արիւրութիւն, աշխուժութիւն, նախաձեռնութեան ոգի և վրձնակամութիւն:

Բացման պաշտօնական բաժինէն վերջ, խորհրդաժողովը իր գործընթացին անցնելով զեկուցում լսեց դարմանատան պատմութեան շուրջ, իր ծննդոցէն մինչեւ այսօր, համաձայն ժամանակի ընթացքին կրած միջավայրի փոփոխութիւններուն. զեկուցաբերն էր ՍՕ Խաչի վաստակաշատ անդամ Յուրի Տիլպերեան: Ընկերուհին Արիսիային սերտորութեամբ ներկայացուց դարմանատան ամբողջական պատմականը, յիշելով որ հայ կնոջ համար ՍՕ Խաչը նկարագրի կազմութեան դարբնոց է, ուր կը կազմաւորուի տարեց թէ երիտասարդ սերունդներուն կեանքը: Չեկուցաբերը թելադրեց անորոշ տեղեր չսպառել մեր ուժերը,

Փոքր դադարէ մը ետք, Յուրի-ուեցաւ Բերիոյ Յայոց Թեմի Ազգ. Վարչութեան անդամ Գրիգ. Յուրի Ազեգեան՝ ներկայացնելու «Քրիստոնեայ Կրօնը և Յայ Կինը Ազգ-Եկեղեցի Շրջագիծէն ներս» նիւթը: Մասնագիտական ենթահող է մօտեցում ենթադրող այս նիւթին մասին բանախօսը ներկայացուց իր տեսակետերը Ս. Գրային մեքբերումներով, մեկնելով այն հաստատ իրողութենէն, որ կարելի չէ տարանջատել ազգն ու եկեղեցին, որուն շրջագիծէն ներս քրիստոնեայ իգական սեռին վերապահուած է նաեւ ազգային առաքելութիւնը:

Խորհրդաժողովի բ. Նիստը յատկացուած էր Գերաշնորհ Սրբազան հօր ներկայացնելու «Յայ Կնոջ Դերը Գաղութի Չարգացման Մեջ» նիւթը:

Նիստը վարեց Շրջանային Վարչութեան անդամ Մարալ Տիքապիքեան, ընկերակցութեամբ Մարալ Տերեանի: Ան առաջին հերթին ներկայացուց սրբազան հօր կենսագրական տուեալները, ապա իրաւիրեց զինք փոխանցելու իր մտորումները հայ կիներու մասին, որոնք իրենց կեանքէն բաժին մը դրած են այս միութեան գանձանակին մեջ:

Սրբազան հայրը դրականի կողքին ունեցաւ մտահոգիչ արտայայտութիւններ կնոջ վերապահուած լիարժէք իրաւունքներու կապակցաբար: Մատնանցեց, թէ հայ համայնքի գաւակներուն անդամ եղող կիները վերլուծականէն անդին գոյութեանակալ են: Անոնք ղեկավարելու յատկութիւն ունեցող էակներ են, որոնք կը պատկանի նաեւ բանալի

պաշտօններ վարելու իրաւունքը:

Սրբազան հայրը մատնանցեց, թէ Աստուածատուր բարիք մըն է ՍՕ Խաչի ծնունդը մեր կեանքին մեջ: Անոնք որ ստեղծած են օգոստեան խաչը, ազգային կեանքին մեջ բարեփոխութիւն կատարած են: Այսօր երբ կը խօսինք ՍՕ Խաչի 100-ամեակի մասին, կը տեսնենք թէ անոր անդամներուն մեծամասնութիւնը իգական սեռին կը պատկանի, հակառակ իր ծննդոցի հիմնադիրներուն, որոնք մեծամասնութեամբ այրեր էին: Յետեւաբար, կնոջական ներկայութիւնը մեր կազմակերպութեան ծառայութեան մեջ ճնշող մեծամասնութիւն պետք է որ ըլլայ: Զանի որ ընտանիքի վերականգնումի և վերաշինութեան մեջ, մեծ դերակատարութիւն ունեցողը կինն է և ընտանիք հասկացողութիւնը պետք է տանիլ մեր կառույցներուն մեջ:

Սրբազան հայրը գնահատեց և շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն, թելադրելով որ ինքզինք համալրած իգական սեռը հաստատականութեամբ, լաւատեսութեամբ, պահանջելով, խօսելով և պարտա-

ւորեցնելով տեր կանգնի կնոջ իրաւունքներուն:

Խորհրդաժողովի գ. Նիստը սկըսաւ Շաբաթ առաւօտեան ժամը 10:30-ին վերապատուելի Յարութիւն Սելիմեանի աղօթքով և ՍՕ Խաչի քայլերգով:

Նիստը վարեց Յիւսի Կանանեան: Չեկուցաբերն էր Սուրիոյ Յայ Աւետարանական համայնքի համայնքապետ՝ Վերապատուելի Յարութիւն Սելիմեանի նիւթ՝ «Դրական Մտածողութեան Չարգացման Մեթոտաբանութիւն»: Կենսագրական տուեալներու ներկայացումէն ետք, բանախօսը իրաւիրուեցաւ փոխանցելու իր տեսակետները դրական և ժխտական մտածողութեան շուրջ, որոնք իրարու հետ առնչուած են մեր առօրեային և վարդաւան հետ:

Վերապատուելին ըսաւ, թէ դրական մտածողութիւն ունեցող մարդը կրնայ տեսնել անտեսանելի, կը զգայ անհասանելի և կը հասնի անկարելիին: Յարցերուն և խնդիրներուն դրական դիտանկիւնէ մօտենալը կը նպաստէ աշխատանքի կեդրոնացում ունենալու և անելի բարձր կեանքի ընթացք ապահովելու, ճընշուածութենէ ձերբազատուելու, ղըժուարութիւնները յաղթահարելու և ծառայած խնդիրները հեշտութեամբ լուծելու:

Բացասական մտածողութեան տեր անձը հարցերը կը բեւեռացնէ ընկալելով ատոր ամենավատ կամ ամենալաւ կողմերը: Ան մեր կեանքը մթազնեցող երեւոյթներէն մէկն է, որ արդիւնքն է ճնշուածութիւններէ: